



17–19 april

Debatter m. m.

Fredagen den 18 april

Sid.

Svar på interpellationer:

av herr Sundin ang. en redogörelse för regeringens syn på kon- junkturpolitiken m. m. ....	4
av herr Kaijser ang. värnpliktstjänstgöringen för utländska lä- kare med svenskt medborgarskap .....	9
av herr Ohlon ang. vissa spörsmål i samband med utbyggnaden av Halmsjöfältet .....	11
av herr Öhman ang. krisläget vid Thordénvarvet i Uddevalla ..	16
Garanti för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag .....	16
Befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet .....	18
Förordningsförslag om sjömannsskatt m. m. ....	34
Om full sysselsättning och trygghet i anställningen .....	38
Ändringar i vägtrafikförordningen m. m. ....	44

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 18 april

Statsutskottets utlåtande nr 90, ang. garanti för krediter till Udde- vallavarvet Aktiebolag .....	16
---	----

	Sid.
Bevillningsutskottets betänkande nr 35, ang. förfarandet i kam-	
marrätten m. m. ....	18
— nr 39, om ändrad lydelse av 25 § och 129 § 8 mom. taxerings-	
förordningen .....	18
— nr 40, om sjömansskatt m. m. ....	34
— nr 42, om skattefrihet för belopp, som utgår på grund av vissa	
s. k. riskgarantier .....	38
Bankoutskottets utlåtande nr 19, om full sysselsättning och trygg-	
het i anställningen .....	38
Första lagutskottets utlåtande nr 25, om upphävande av lagen an-	
gående förbud mot förvärv från utlandet av vissa fartyg .....	44
Andra lagutskottets utlåtande nr 20, ang. ändringar i vägtrafikför-	
ordningen m. m. ....	44

---

## Torsdagen den 17 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

---

Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

---

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 186, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv m. m., jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 187, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350).

---

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 86—91 och memorial nr 92, sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, tredje lagutskottets utlåtande nr 19 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 17.

---

På framställning av herr talmannen beslöts att statsutskottets utlåtande nr 90 skulle uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan för morgondagens sammanträde samt att statsutskottets utlåtande nr 86 skulle sättas sist på samma lista.

---

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

*Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens första kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta befattningshavare hos kammaren, den 15 april 1958.*

Sedan fil. kand. Rolf Lindborg, som den 14 januari 1958 antagits till reservstenograf hos riksdagen, den 12 mars 1958 förordnats att såsom vikarie uppehålla en stenografbefattning hos kammaren under tiden den 15 mars—den 18 maj 1958, beslöto herrar deputerade att till vikarie för Lindborg i hans egenskap av reservstenograf tills vidare antaga studeranden Arne Löfving.

År och dag som ovan.

In fidem

*Fritz af Petersens*

---

Anmälades och bordlades en av herr Eliasson under sammanträdet till herr talmannen avlämnad, av honom m. fl. undertecknad motion, nr 416, om ändring i gällande bestämmelser rörande reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.

---

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.03.

In fidem

*Fritz af Petersens*

## Fredagen den 18 april

Kammaren sammanträdde kl. 13.00.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge tillkännagiva, att gemensamma omröstningar komme att anställas vid kammarnas sammanträden fredagen den 25 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till Musikaliska akademien med musikhögskolan;

nr 195, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1958/59 till medicinska högskolan i Umeå m. m.;

nr 196, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för ökad intagning av studerande vid farmaceutiska institutet;

nr 197, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar beträffande kyrkomusikerorganisationen;

nr 198, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1958/59;

nr 199, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgälds-fonden för budgetåret 1958/59;

nr 200, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilda ekonomiska förmåner åt övertalig personal vid örlogsvarven m. m.;

nr 201, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 202, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 203, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 204, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 205, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar; och

nr 206, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster.

\_\_\_\_\_

**Ang. en redogörelse för regeringens syn på konjunkturpolitiken m. m.**

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÅNG, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Sundins interpellation angående en redogörelse för regeringens syn på konjunk-

Ang. en redogörelse för regeringens syn på konjunkturpolitiken m. m. turpolitiken m. m., erhöill ordet och anförde:

Herr talman! Med första kammarens tillstånd har herr Sundin frågat mig, om jag vill ge kammaren en redogörelse för regeringens syn på arbetsmarknadsläget, på näringslivets ekonomiska problem under nuvarande konjunkturutveckling och särskilt regeringens syn på räntefrågan.

Ett uttömmande svar på interpellantens frågor skulle behöva innefatta en allmän redogörelse för regeringens syn på det ekonomiska läget i stort och för den politik som vi anser detta läge påkalla. Regeringens ställningstagande till dessa spörsmål har senast redovisats i den till årets statsverksproposition fogade finansplanen. Jag kan givetvis inte i detta sammanhang ta upp en så omfattande frågeställning till debatt.

I finansplanen varnade jag för en avveckling i förtid av de åtgärder som vidtagits till skydd mot nya överslag i inflationistisk riktning. Jag underströk emellertid också såsom självklart, att lägets fortsatta gestaltning måste följas med största uppmärksamhet, så att inte överslag i depressiv riktning äger rum. Vidare framhölls, att beredskapen mot lågkonjunktur tendenser och sysselsättningsstörningar inte får eftersättas utan ständigt bör överses, så att ett välplanerat handlingsprogram snabbt kan utlösas i händelse av ett allvarligt konjunkturuomslag. Jag tror mig kunna säga, att vår beredskap i dag är hög i fråga om den ekonomiska politikens rörlighet vid en konjunkturförsämring.

Beträffande det aktuella arbetsmarknadsläget har chefen för socialdepartementet så sent som den 25 mars i andra kammaren lämnat en utförlig redogörelse som torde vara väl känd också för denna kammares ledamöter, och jag har inget att tillägga till den redogörelsen.

Jag vill understryka, att den ekonomiska utvecklingen givetvis noggrant följes inom Kanslihuset och av berörda myndigheter. För närvarande pågår arbetet med den reviderade nationalbudgeten. När resultatet av detta arbete föreligger får regeringen möjlighet att på nytt ta ställning till om och i vilken ut-

sträckning den nuvarande ekonomiska politiken behöver revideras.

Jag kan givetvis inte nu säga vilka åtgärder som kommer att vidtagas, i den händelse den ekonomiska politiken måste mjukas upp. Självklart är emellertid, att i ett sådant läge kommer även kreditpolitikens utformning in i bilden. En avvägning torde som alltid få ske mellan olika ekonomisk-politiska medel med hänsyn till deras verkningssätt och effektivitet. Resultatet av regeringens överväganden och de bakomliggande utredningarna kommer att presenteras för riksdagen i lämpligt sammanhang, eventuellt i samband med propositionen om slutlig reglering av riksstaten.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få framföra mitt tack för det svar som han har lämnat på min interpellation. Jag ber också, herr talman, att i det sammanhanget få uttala min beundran över att finansministern har kunnat svara så litet på en så stor och vital fråga!

Statsrådet säger, att regeringens ställningstagande har redovisats i den vid statsverkspropositionen fogade finansplanen. Men det som har föranlett mig att framställa interpellationen är vad som har timat efter den dag, då finansplanen framlades för riksdagen. Jag har den uppfattningen, att läget i dag är sådant, att man på allvar bör överväga de spörsmål som jag har tagit upp i min interpellation.

Detta gäller särskilt räntefrågan. Här kommer osökt in i bilden för det första läget för jordbruket, enkannerligen småbruket, med — såsom är känt för alla i kammaren — dess vikande lönsamhet. I detta sammanhang är det emellertid lika viktigt att peka på de besvärigheter i fråga om ekonomin och penningpolitiken, som småföretagen i övrigt har i vårt samhälle.

I sitt svar säger finansministern vidare, att han i finansplanen har uttalat, att man inte i förtid skall ta bort de spärvar, som finns för att hindra en inflationistisk utveckling. Jag vill bara på-

**Ang. en redogörelse för regeringens syn på konjunkturpolitiken m. m.**

minna om vad jag har sagt i min interpellation, nämligen att den regering, som fanns före den nuvarande, i olika sammanhang — såväl i tal som i handling — framhöll nödvändigheten av att det fördes en lågräntepolitik i vårt land. När nu finansministern i sitt svar säger, att han har påpekat att det är nödvändigt att behålla spärrarna, vill jag fråga: Anser alltså finansministern att det är nödvändigt och förenligt med den politik, som den nuvarande regeringen skall föra, att vi i nuet och i fortsättningen har kvar det nuvarande enligt mitt sätt att se höga ränteläget?

Statsrådet säger, att man i en utveckling i en depressiv riktning bör följa utvecklingen med största uppmärksamhet. Det är fullkomligt riktigt. I det sammanhanget vill jag föra in dagens läge i bilden och fråga finansministern, om vi inte redan har kommit in i en sådan depressiv utveckling, där det eventuellt är nödvändigt att vidta andra åtgärder.

När det gäller den allmänna arbetsmarknaden hänvisar finansministern till det svar, som socialministern gav i medkammaren för någon vecka sedan. Jag har inte något till detta att tillägga. Det är med glädje som jag konstaterar, att statsmakterna har beredskap i händelse av en tilltagande arbetslöshet.

I detta sammanhang och med hänsyn till de förhållanden, som ligger bakom interpellationen, vill jag dra fram några andra synpunkter.

I tisdags lyssnade jag på radion, när redaktör Jerstedt lämnade några uppgifter om arbetsmarknadsläget. Han framhöll att vi år 1955 hade ungefär 30 500 lediga platser i samhället, att siffran förra året var något över 17 000, men att vi i dagens läge hade 5 000 lediga platser. Han meddelade också, att en del arbetslöshetskassor redan har tömt sina medel. Om man till detta lägger den ytterligare ökningen av arbetslösheten sedan den tidpunkt statistiken avsåg, kan man väl ändå säga att läget är ett helt annat nu än då finansplanen framlades.

Därutöver vill jag bara framföra några principiella synpunkter.

I varje dagstidning som vi slår upp får vi läsa om nedläggande av driften vid de eller de industrierna eller också om indragning av en del av deras verksamhet. Mot denna bakgrund får man osökt den uppfattningen, att det är nödvändigt, att statsmakterna när det gäller den ekonomiska politiken, i första hand beträffande småföretagsamheten och jordbruket i vårt samhälle, försöker att lätta på de spärrar, som vi i dag måste anse hämmande. Jag tänker då särskilt på dem som skall nystarta företag, av vilket slag det än må vara. Med det nu rådande ränteläget är det väl inte överdrivet att säga, att situationen för dem i viss mån är prekär. När det gäller inteckningslånen rör sig räntan upp till 7 procent, och när det gäller de övriga lånen utgör räntan upp till 8 procent och däröver. I detta läge och med den nuvarande konjunkturen — jag tänker då särskilt på att det inte längre råder säljarens utan köparens marknad — är det nödvändigt att man vidtar åtgärder, speciellt när det gäller räntan.

Sedan jag framställt interpellationen har jag talat med företrädare för en del företagarföreningar i vårt land. De har bekräftat riktigheten av vad jag anfört i interpellationen i fråga om småföretagsamheten. Det har blivit på det sättet, att medan företagarföreningarna förr om åren i första hand har investerat i fastigheter och maskiner, har de i allt större utsträckning nu måst börja investera även när det gäller rörelsekapitalet, och man påpekar att räntan är en bidragande orsak härtill.

Jag vill, herr talman, i bilden föra in ett rent praktiskt fall, där jag själv är engagerad. Jag sysslar med ett ekonomiskt företag som har en omslutning på mellan 9 och 10 miljoner kronor. När vi gjorde vårt bokslut visade det sig — med det ringa egna kapital som vi har — att den räntehöjning, som blev en följd av »räntekuppen» i juli, fört med sig att vårt företag belastats med 46 000 nya utgiftskronor. Det ger en talande bild av läget i dag.

Herr talman! Allra sist vill jag hop-

Ang. en redogörelse för regeringens syn på konjunkturpolitiken m. m.

pas att det, som finansministern *inte* har skrivit i sitt svar, skall vara till finnandes mellan raderna på ett sådant sätt, att småföretagsamheten och jordbruket i vårt land inom en mycket snar framtid skall få uppleva, att en räntesänkning förverkligas under medverkan av finansministern.

Herr PERSSON, HELMER, (k):

Herr talman! Det är ju alltid intressant att få ta del av regeringens syn på konjunkturpolitiken, men det hade varit ännu mera intressant om man kunnat notera, att statsmakternas insatser i syfte att stimulera konjunkturerna vore helt tillfredsställande. Jag anser nog att det i nuvarande situation, när konjunkturerna viker, brister på åtskilliga punkter när det gäller regeringens ingripanden i detta syfte.

Den lokala nedgången i konjunkturerna inom en del områden är en mycket kritisk företeelse. Här syftar jag inte minst på förhållandena inom det statligt ägda Norrbottens järnverk, som nu befinner sig i ett mycket svårt läge när det gäller sysselsättningen. Det har sagts från regeringshåll, att när konjunkturerna viker är det viktigt att investeringarna — och inte minst de statliga investeringarna — ökar. Vad jag här sagt ställer jag i relation till hur man handlar när det gäller en sådan stor statlig industri som Norrbottens järnverk. Jag måste konstatera att regeringen i nuvarande läge av nedgång i konjunkturerna egentligen inte vidtagit några som helst åtgärder.

Det är bekant att 350 man blivit avskedade vid järnverket, och nu ryktas det om att ytterligare 400 man skall permitteras. Detta statliga järnverk kommer i ett mycket svårt läge. Det gäller ju främst de anställda. När detta varit aktuellt i så många år anser jag nog att man i nuvarande situation borde ha gjort en statlig investering, syftande till att bygga ut järnverket och därmed bereda dem som nu är permitterade och ytterligare mera folk arbete med denna utbyggnad. Fackföreningen har också uppvakttat regeringen om denna sak.

Jag ställde för två månader sedan en interpellation till handelsministern. Jag har ännu inte fått något svar. Men eftersom finansministern nu har deklarerat regeringens syn på konjunkturpolitiken, vore det intressant att också få reda på hur finansministern ser på problemet att stimulera konjunkturerna bl. a. i Norrbottens järnverk genom en statlig investering på låt oss säga 100 miljoner kronor. Finansministern har där kanske det avgörande ordet, varför det som sagt vore intressant i detta sammanhang få ett besked av honom.

Herr statsrådet STRÅNG:

Herr talman! Jag är naturligtvis tacksam över den erkänsla interpellanten visade mig, när han uttalade sin oreserverade beundran över hur jag kunnat svara så kort på en så viktig fråga. Det är ju en gammal känd sak att det är lätt att svara långt och att det är svårt att svara kort, så jag uppfattar interpellantens erkännande som ärligt och uppriktigt menat.

Det är naturligtvis möjligt att här föra en rent principiell debatt om räntepolitiken, om den ekonomiska politiken, om investeringspolitiken och arbetsmarknadspolitiken. Men vi har ju här i kammaren våra regelbundet återkommande debatter härom, och jag är inte så alldeles säker på att kammaren just nu, i den arbetspressade situation den nu befinner sig i, är benägen att ta denna debatt vid detta tillfälle. Det kommer att ges möjligheter att lufta dessa frågor längre fram. Det är väl det enda plan, på vilket man kan föra en debatt om låt mig säga räntepolitiken.

Det är emellertid inte det interpellanten är ute efter. Han är ute efter ett officiellt och konkret offentligt besked av finansministern: Får vi en räntesänkning eller inte?

De flesta av kammarens ledamöter är nog på det klara med att frågan i denna konkreta form lämpligen icke bör debatteras inför ett offentligt forum. Den är för ömtålig för att en finansminister skulle vilja ta ansvaret att gå interpel-

Ang. en redogörelse för regeringens syn på konjunkturpolitiken m. m.

lantens till mötes, hur gärna han än ville och hur ambitiösa och respektabla hans bevekelsegrunder än kan vara för denna hans önskan.

Jag vill sedan till herr Helmer Persson endast säga, att interpellationen ju inte konkret har avseende på förhållandena vid Norrbottens järnverk och därför är det kanske inte heller lämpligt att ta upp den frågan till en konkret debatt. Eftersom han emellertid ställde en direkt fråga till finansministern kan jag nämna, att vi är väl medvetna om de svåra förhållandena vid Norrbottens järnverk, även om vi anser att de synpunkter som bl. a. framförs i en av dagens tidningar är väsentligt överdrivna. Förhållandena vid Norrbottens järnverk är föremål för regeringens uppmärksamhet och speciellt det härför ansvariga statsrådets uppmärksamhet. Intima diskussioner pågår kontinuerligt mellan den ansvariga verksstyrelsen och det ansvariga statsrådet.

Det är inte mer att säga på den punkten. Om jag därmed har något lugnat herr Helmer Persson är det ju bra. Herr Helmer Perssons hastigt framkastade fråga, om inte finansministern kan vara beredd att ställa 100 miljoner kronor till förfogande för nya investeringar vid Norrbottens järnverk är en så omfattande propå, att det säkert tarvas ett helt annat förberedelsearbete än det, som jag gissar ligger bakom herr Helmer Perssons studier i ämnet, innan man går in på denna fråga.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag skall bara helt kort sammanfatta vad som enligt mitt förmenande kan utläsas av finansministerns sista yttrande. Innan jag gör det vill jag bara säga, att det ju är riktigt att räntepolitiken som sådan är riksbankens egen sak, och det kanske i ett sådant här sammanhang inte kan vara rätt att en ledamot av regeringen gör något uttalande. Att jag ändå vågade väcka denna interpellation hänger samman med det utlåtande, som bankoutskottet avgav här i kammaren och som

vi behandlade för några veckor sedan, där det tydligt och klart framgick att även de, som inte ville ha en räntesänkning, ändå hade den uppfattningen att det i en fråga som denna var väsentligt och riktigt att det sker ett samråd mellan riksbanken och regeringen. Av den anledningen var det av intresse för mig, liksom för många företagare, att få erfara hur regeringen ser på denna fråga.

Herr talman, jag vill än en gång uttala min beundran över finansministerns sätt att *inte* svara på den frågan.

Herr PERSSON, HELMER, (k):

Herr talman! Det är klart att det fördras förberedelser innan man kan komma med något förslag om att investera 100 miljoner kronor i Norrbottens järnverk. Det är jag väl medveten om. Men jag vet att finansministern mycket kraftigt ingrep och mycket hastigt löste ett sådant här problem när det gällde Thordénvarvet. Enligt min mening löste han det tämligen bra och förhindrade att en mycket svår situation skulle utvecklas där. Och jag erinrar om att när det för en tid sedan var fråga om fyra gånger 100 miljoner kronor, så löstes den saken under några veckors överläggningar mellan sex personer. Utbyggnaden av Norrbottens järnverk har varit aktuell i många år. Det är märkvärdigt att det skall behövas ett halvt årtionde av förberedelser för att få klarhet i den saken.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag skulle inte ha blandat mig i denna debatt om det inte hade varit för att lämna herr Helmer Persson ett meddelande, nämligen att Norrbottens järnverks styrelse haft frågan om verkets framtid under prövning. Något förslag om en investering av den art, som herr Persson här talade om, har ännu inte framkommit. Vi följer frågan, och det äger, som finansministern framhöll, ett intimt samråd, rum mellan representanter för aktieägarna — för närvarande representerade av mig själv — och ledningen för järnverket. Det är väl



**Ang. värnpliktstjänstgöringen för utländska läkare med svenskt medborgarskap**  
 naturligt att man avvaktar det förslag, som Norrbottens järnverks ledning kan komma fram till, innan man vidtar några åtgärder.

Det var vad jag ville säga till herr Persson. Medan jag ändå har ordet, herr talman, vill jag passa på att dementera den uppgift om verket, som finns att läsa i dagens tidningar och som efter vad jag hört också nämnts i radio. Den äger, som finansministern framhöll, ingen sanningshalt.

Herr **PERSSON, HELMER**, (k):

Herr talman! Jag vill endast till handelsministern säga, att jag vet att man skyller på att styrelsen inte har kommit med något förslag. Men när styrelsen opererar efter en linje, enligt vilken det föreslagna plåtvalsverket aldrig kan komma till stånd, om företaget skall bygga det med egna medel, och regeringen är medveten om den saken, så borde regeringen ge styrelsen en vink och säga att den måste komma med förslag. Den vinken tror jag emellertid har uteblivit.

Herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Den vinken har Norrbottens järnverks styrelse för länge sedan fått, och det är anledningen till att styrelsen seriöst överväger saken.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

**Ang. värnpliktstjänstgöringen för utländska läkare med svenskt medborgarskap**

Ordet lämnades till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet **ANDERSSON**, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Kaijserns interpellation angående värnpliktstjänstgöringen för utländska läkare med svenskt medborgarskap, och nu yttrade:

Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr Kaijser frågat mig, om jag observerat hur värnpliktstjänstgöringen

ordnats för de utländska läkare som erhållit svenskt medborgarskap och om jag är beredd att ta initiativ till en omläggning av deras tjänstgöring, så att denna smidigt kan anpassas till vederbörandes utbildning och möjliggöra ett rationellt utnyttjande av deras medicinska utbildning.

Jag vill inleda mitt svar med en kort redogörelse för den normala utbildningsgången för värnpliktiga läkare.

Utbildningen av värnpliktiga läkare omfattar sammanlagt 540 dagar. Härav fullgöres omkring 240 dagar som soldat- och befälsutbildning, omkring 135 dagar som fackutbildning och omkring 165 dagar som facktjänstgöring.

Soldat- och befälsutbildningen syftar bl. a. till att vederbörande läkare under sin framtida tjänst skall av egen erfarenhet känna till vad han kan kräva av underlydande sjukvårdspersonal.

Fackutbildningen fullgöres i form av fackutbildningskurs och kirurgassistenttjänstgöring. Efter avslutad fackutbildning krigsplaceras värnpliktiga läkare vanligen som bataljonsläkare vid sjukvårdstross.

Till svar på de i interpellationen framställda frågorna vill jag framhålla följande.

Utländska läkare som erhållit svenskt medborgarskap fullgör i princip värnpliktstjänstgöring i likhet med svenska värnpliktiga läkare. I syfte bl. a. att anpassa ifrågavarande läkares militära tjänstgöring till deras civila utbildning har efter hand den praxis utbildats, att fackutbildningens omfattning bestämmes under hänsynstagande till vederbörandes tidigare utbildning. Sålunda tillämpas numera den regeln att kirurgassistenttjänstgöringen för läkare med styrkt specialutbildning i kirurgi utbytes mot facktjänstgöring.

Utländsk läkare som vunnit svenskt medborgarskap kan liksom andra värnpliktiga erhålla befrielse helt eller delvis från värnpliktstjänstgöringen på grund av ålder eller i utlandet fullgjord militärtjänst. I fråga om befrielsens omfattning tillämpas samma grunder som för andra värnpliktiga. För de läkare som erhåller

Ang. värnpliktstjänstgöringen för utländska läkare med svenskt medborgarskap. befrielse från en del av värnpliktstjänstgöringen minskas i första hand soldat- och befälsutbildningen.

Såvitt jag har kunnat finna blir enligt gällande bestämmelser de utländska läkarnas medicinska utbildning rationellt utnyttjad under deras värnpliktstjänstgöring. Någon omläggning av ifrågavarande läkares tjänstgöring finner jag därför icke påkallad.

Härmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat herr Kaijser's interpellation.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framföra mitt tack för det svar som han har lämnat på min interpellation.

Det är nu nära tre månader sedan interpellationen framställdes. Jag förstår väl, att man under denna tid har haft viktigare och väsentligare frågor att syssla med inom försvarsdepartementet än att besvara denna interpellation, och det är därför för mig enbart helt naturligt att svaret dröjt. Jag skulle nästan till och med kunna säga, att jag är glad över att svaret dröjt. Den praxis, som enligt svaret numera tillämpas vid utbildningen, skiljer sig nämligen mycket väsentligt från den praxis, som enligt de diskussioner, som jag hade med en tjänsteman hos vederbörande tjänstegrensinspektör, ännu vid tiden för interpellationens framställande var rådande inom detta område.

När jag, en nykommen ledamot av kammaren, dristade mig att redan knappt tre veckor efter riksdagens början framställa en interpellation, var det i ett särskilt syfte. Jag var nämligen angelägen om att de önskvärda ändringar, som jag visste skulle komma till stånd om förhållandena blev underkastade en saklig granskning av en vettig person, skulle medhinnas före sommaren, då nästa grupp skulle inkallas.

Herr talman! Jag vill uttala till herr statsrådet, att jag är glad och tacksam över svaret. Det överensstämmer i båda de avseenden, rörande vilka jag frågade,

helt med de önskemål som för mig ter sig naturliga och riktiga. Må det dock tillåtas mig att, utan att på något sätt vilja uppträda som rättshaverist, ändå med ett par exempel belysa att min interpellation icke var alldeles obefogad.

I interpellationssvaret står följande: »För de läkare som erhåller befrielse från en del av värnpliktstjänstgöringen minskas i första hand soldat- och befälsutbildningen.» I ett den 23 november 1955 meddelat beslut har Kungl. Maj:t befriat en naturaliserad utländsk läkare från 154 dagar av honom enligt 27 § 1 mom. D värnpliktslagen åliggande tjänstgöring; skolande vederbörande »fullgöra tjänstgöringen såsom soldatutbildning, plutonchefskola och fackutbildning enligt gällande föreskrifter samt därefter återstående antal dagar såsom fortsatt tjänstgöring på sätt och i den ordning arméöverläkaren bestämmer».

Detta är precis motsatsen till den praxis som nu utbildats. Att beslutet kom den 23 november 1955 låter ju som om detta fall låg mycket långt tillbaka i tiden. Men efter att ännu en gång ha ansökt om befrielse från soldatutbildningen fullgjorde denne man, som vid sin första ansökan om befrielse hade ungefär fyra års tjänstgöring på kirurgisk lasarettsavdelning och därjämte ett halvt års fronttjänst som sjukvårdare i sitt eget hemland, sin soldatutbildning under sommaren 1957. Vid denna utbildning hade denne väl utbildade kirurg att åhöra diverse föreläsningar om sårskador och sårchock av en sjuksköterska, varjämte en överfurir demonstrerade de instrument som finns i utrustningen och talade om vad de skulle användas till.

Jag vet också att en annan av dem, som var den direkta anledningen till min interpellation, fått sin redan erhållna order till den instundande sommaren's tjänstgöring ändrad i enlighet med de principer som herr statsrådet angav. Jag är glad över att man nu har gått in för dessa nya principer, och jag hoppas att de skall bli bestående.

För den som i likhet med mig hyser ett mycket starkt intresse för försvaret ter det sig ju angeläget, att den dyrbara

**Ang. vissa spörsmål i samband med utbyggnaden av Halmsjöfältet**

tid, som våra värnpliktiga måste ägna åt det, och de stora pengar, som går till detta ändamål, verkligen får en så rationell användning som möjligt. Statsrådets svar har övertygat mig om att man försöker göra vad man kan i det avseendet och att man är angelägen att rätta till vad som inte är fullt tillfredsställande. Jag är glad över detta och vill än en gång till försvarsministern uttala mitt tack för svaret.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

**Ang. vissa spörsmål i samband med utbyggnaden av Halmsjöfältet**

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet **SKOGLUND**, som förklarar sig ämna vid detta sammanträde besvara herr Ohlons interpellation angående vissa spörsmål i samband med utbyggnaden av Halmsjöfältet, fick nu ordet och anförde:

Herr talman! I en interpellation har herr Ohlon riktat tre frågor till mig rörande storflygplatsens utbyggande.

För det första frågar interpellanten, om jag ämnar ta initiativ till en revision av utbyggnadsplanerna för Halmsjöfältet, för den händelse flygflottiljen vid Barkarby försviner samtidigt som Svea artilleriregemente och infanterikadettskolan förflyttas enligt den skisserade nya försvarsplanen.

För det andra undrar herr Ohlon, om jag är beredd att redogöra för storleken av de kostnader, som nedlagts på Halmsjöfältet sedan riksdagens beslut i flygfältfrågan i december 1957.

För det tredje frågar herr Ohlon, om jag ämnar vidta några åtgärder för att tillgodose det allmänna önskemålet att en lämplig avvägning kommer till stånd mellan civilflygets intressen och bebyggelseintressena vid Barkarby- och Järvafältens nu förestående användning för civila behov.

Interpellantens första fråga synes bygga på uppfattningen, att militära skäl varit avgörande, när man tidigare avvisat tanken på att bygga ut Barkarby som storflygplats. Denna uppfattning är fel-

aktig. Någon mera ingående prövning ur försvarssynpunkt har aldrig gjorts, eftersom andra faktorer ansetts omöjliggöra projektet. De väsentliga invändningarna mot Barkarby som storflygplats har varit bristande markutrymme samt hullerstörningar för kringliggande områden. Ingenting har inträffat som har rubbat dessa faktorer. Någon anledning till en revision av utbyggnadsplanerna för storflygplatsen kan jag därför inte finna. Jag vill tillägga att betydelsen av att storflygfältet kan tas i bruk i början av år 1960 synes i dag minst lika stor som i höstas, då riksdagen fattade beslut i storflygplatsfrågan.

Med anledning av herr Ohlons andra fråga om de sedan december förra året nedlagda kostnaderna för storflygfältet kan jag upplysa om att projektering och undersökningar, förberedelsearbeten och terrasseringsarbeten har intill den 1 april i år dragit en ungefärlig kostnad av 1 100 000 kronor. Luftfartsstyrelsen har därjämte bundit sig för ytterligare ca 1 200 000 kronor till terrasseringsarbeten samt för ca 1 000 000 kronor till vägar, vatten och avlopp, kontors- och förlägningsbaracker m. m. Under april månad beräknas huvudentreprenaden på fältarbetena komma att antagas, vari ingår bland annat entreprenaden på huvudbanan, i propositionen kostnadsberäknad till 37 miljoner kronor. Härtill kommer SAS' projekteringskostnader för hangaren.

Vad slutligen beträffar den tredje frågan om en avvägning mellan civilflygets intressen och bebyggelseintressena, synes interpellanten överdriva betydelsen av den nya försvarsplanen när han talar om »Barkarby- och Järvafältens nu förestående användning för civila behov». Barkarbyfältet avses enligt denna plan skola utnyttjas för militär flygverksamhet även efter flottiljens indragning år 1963 om än i betydligt minskad omfattning. Vad angår de arméförband, som använder Järvafältet som övningsterräng, har i den nyligen framlagda propositionen i försvarsfrågan tills vidare endast föreslagits förflyttning av infanterikadettskolan. Förflyttningen av A 1 är beroende

**Ang. vissa spörsmål i samband med utbyggnaden av Halmsjöfältet**

bl. a. av om vissa markfrågor kan lösas. Även om A 1 senare skulle komma att flyttas, kommer likväl både I 1 och Ing 1 att finnas kvar inom området. Något frigörande av ifrågavarande fält för civila ändamål är alltså inte nu aktuellt. Däremot torde det bli möjligt att bygga vissa utanför Järvafältet i Sollen-tuna och Järfälla kommuner belägna områden, som nu är svårt bullerstörda. Eventuellt kan också vissa smärre områden i fältets utkanter komma att friställas för exploatering. Enligt min mening bör man inte reservera Barkarbyfältet för en framtida ytterligare storflygplats och därmed lägga hinder i vägen för att exploatera de områden, som genom de ändrade militära dispositionerna blir tillgängliga för bostadsbebyggelse.

Jag vill slutligen säga, att ett frigörande av Järvafältet från militär verksamhet är ur stadsbyggnadssynpunkt ett utomordentligt angeläget önskemål. Detta spörsmål är emellertid av synnerligen komplicerad natur och fordrar noggran-na överväganden. En framställning från Stockholmstraktens regionplanenämnd om en utredning syftande till att fältet i framtiden skall användas huvudsakligen för civilt ändamål är f. n. föremål för prövning inom försvarsdepartementet.

Herr **OHLON** (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet för svaret, liksom jag också vill tacka för hans tillmötesgående att låta mig redan i går kväll ta del av det-samma. Så till vida är statsrådets svar tillfredsställande, som att han inte kommer med några nya synpunkter. Annars har vi blivit vana vid att i denna fråga synpunkterna har växlat snart från månad till månad.

I huvudsak har statsrådet samma inställning som statsutskottet hade före jul. När utskottet i december 1957 avvisade varje tanke på att använda Barkarby som flygplats för civil luftfart, var det främst tre omständigheter som anfördes,

nämligen, som statsrådet nu också angav, bristande utrymme på Barkarby, bullerstörningar samt militära hänsyn. Statsrådet Skoglund accepterade de två första skälen. Om de militära hänsy-nen säger nu statsrådet, att de inte har varit för honom avgörande. Ur stats-rådets synpunkt är det ju bra att han kommit till den inställningen, eftersom hela militärorganisationen befinner sig under omstöpning, vilket medför konsekvenser för det område som det här gäller. Jag förstår alltså mycket väl att statsrådet avvisar de militära synpunk-terna.

För statsutskottet däremot förestava-des ståndpunkten av militära synpunk-ter, m. a. ord av Barkarby flygflottiljs fortbestånd samt av arméns övnings-verksamhet på Järvafältet. Tidsnöden ansågs även tala för Halmsjön, som för-utsattes bli färdigt till nyåret 1960 för att kunna ta emot trafik med de nya DC-ättorna.

De båda första argumenten mot Bar-karby har visat sig ohållbara trots, vå-gar jag säga, vad departementschefen nyss anför i sitt svar. Jag återkommer härtill senare.

Nu har genom den nya försvarspla-nen även det militära argumentet vä-sentligen ryckts undan. Barkarby flyg-flottilj — F 8 — skall läggas ned och flertalet arméförband omkring Barkar-by skall i sinom tid flytta därifrån. Detta har icke heller statsrådet förnek-at.

Det finns enligt mitt förmenande inte längre något tvingande skäl att förlä-ga det nya flygfältet till en från Stock-holm så avlägset liggande ort som Halm-sjön.

Vad beträffar utrymmet grundades de båda flygplatskommittéernas omdömen på förutsättningen, att Bromma flyg-plats skulle läggas ned för att ge plats för bostäder. Därför borde all trafik kon-centreras till en ny s. k. storflygplats. Med den förutsättningen måste sådana krav ställas på den nya flygplatsen, att en parallellbana till huvudbanan skulle kunna anläggas i framtiden på ett par kilometers avstånd i sidled. Sedan har

**Ang. vissa spörsmål i samband med utbyggnaden av Halmsjöfältet**

man emellertid kommit på bättre tankar. Det närbelägna Bromma flygfält skall finnas kvar. Såvitt jag vet har ingen på luftfartshåll bestridit, eller vågat bestrida, att bibehållandet av Bromma för överskådlig tid reducerar kravet på utrymme för den nya flygplatsen i så måtto, att denna bara behöver omfatta en huvudbana om 3 300 meter jämte en tvärbana om 2 000 å 2 500 meter. Ingen på sakkunnigt håll har heller, såvitt jag vet, bestridit, att Barkarby ger plats för ett dylikt bansystem.

Det skulle vara frestande att gå in på den tekniska utvecklingen på detta område, där man alltmer inriktar sig på att få sådana flygplanskonstruktioner, att man kommer bort från de långa banorna. Jag skall dock inte göra det här.

Men även den flygtekniska utvecklingen ute i världen, inte minst i USA, pekar hän mot att utrymmet på Barkarby i kombination med Bromma för överskådlig tid blir tillräckligt. Några behov av parallellbana torde inte komma att uppstå. Detta resonemang gäller givetvis i ännu högre grad för Halmsjön, vars bana av allt att döma torde bli väsentligen mindre utnyttjad än en bana på en mera närbelägen flygplats.

Jag kommer nu till bullerfrågan, som det har gjorts ett stort nummer av.

I de båda flygplatskommittéernas betänkanden och luftfartsstyrelsens utlåtande letar man förgäves efter någon utredning härom. I de båda betänkanterna förekommer bara ett påstående, att Barkarby flygfält är »olämpligt» med hänsyn till bullerstörningar. I den skrivelse från luftfartsstyrelsen till storflygplatsberedningen, vilken avläts den 25 maj 1956 och på vilken omdömet grundas, återfinns samma påstående utan någon redovisad utredning. Vissa utredningar i denna fråga har emellertid på ett senare stadium företagits. Sålunda framgår det av försvarets fastighetsnämnds skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 augusti i fjol, att det är starterna på den nuvarande banan på Barkarby som ger bullerstörningar i Tureberg. Dessa störningar skulle elimineras, därest tra-

fiken flyttades över till den föreslagna nya huvudbanan. Genom en blick på kartan kan man även övertyga sig om att så måste bli fallet, enär denna bana skulle placeras mitt på och i längdriktningen av det breda, men framför allt långsträckta och helt obebyggda Järvafältet.

Nu invänder statsrådet, att omgivningen kring Järvafältet behöver utnyttjas för bostadsbebyggelse, samtidigt som Järvafältet självt tills vidare skall beagnas som övningsfält för kvarblivande arméförband. Och då kommer den bullerdämpning, som tillämpas för DC-8 och liknande reoplan, in i bilden. Den bilden har tolkats på vitt skilda sätt. Inom flygtekniska försöksanstalten tycks man konsekvent ha hävdat den uppfattningen, att den intensiva forskningen utomlands måste leda dithän, att bullret från en DC-8 inte blir starkare än från de nu använda fyrmotoriga kolvmotorplanen.

Jag har, herr talman, i min hand en fotografisk kopia av en nyligen inkommen skrivelse från Douglasfabrikernas ledning i USA till en representant för villaägarföreningen inom Rosersbergs samhälle. Villaägarna har hyst rädsla för bullret från det projekterade Halmsjöfältet. I denna skrivelse från Douglasfabrikerna lämnas en bekräftelse på att nyligen utförda prov utvisar, att en DC-8 inte kommer att bullra mer än de tyngsta fyrmotoriga kolvmotorplanen. Vad det innebär behöver jag kanske inte gå närmare in på; dessa plan startar och landar ju för närvarande på Bromma.

Statsutskottet gjorde i detta sammanhang gällande, att Barkarby som flygplats skulle få till följd, att Järvafältet inte skulle kunna friläggas för bostadsbebyggelse. Detta uttalande torde nu sakna all grund.

Av statsrådets svar framgår, att arbetena med Halmsjöfältet kommer att fullföljas. Då borde ett oavvisligt krav vara, att man inte genom bebyggelse alltför nära F 8-fältet för all framtid spolierar möjligheterna att utnyttja Barkarby som civilflygfält, för den händelse att halm-

### Ang. vissa spörsmål i samband med utbyggnaden av Halmsjöfältet

sjöprojektet skulle visa sig vara ett misslyckande. Jag vill belysa varför.

I riksdagsdebatten i december framhölls av många halmsjöentusiaster, att det icke är avståndet till flygplatsen som spelar roll utan tiden för att komma dit. Detta är självklart, men lika givet är, att man måste räkna med hela tiden för att komma från bostaden till flygplatsen och inte bara den tid man sitter i flygbussen. Det visar sig då, att den längre totala transporttiden för Halmsjön jämfört med Barkarby uppgår till ungefär 3/4 timme, eftersom man kan ta bil direkt till Barkarby för samma kostnad, som om man först skulle bege sig till terminalen här i Stockholm och sedan per flygbuss vidare till Halmsjön. Det är de dubbla resorna och de dubbla väntetiderna, som ger de största tidsförlusterna vid avlägset belägna flygplatser, något som alla flygresenärer som rest på London eller andra jättestäder, där det varit omöjligt att ordna förhållandena bättre, har tråkig erfarenhet av.

Vi kommer inte ifrån denna tidsförlust, hur mycket vi än må försöka intala oss motsatsen. Den kommer att i hög grad eliminera fördelarna av redan vunnna och kommande flygtekniska framsteg. Alltför ringa avseende har fästs vid huruvida inte den orimligt långa marktransporttiden är ägnad att minska trafikunderlaget för Halmsjön.

Alla som flugit utomlands från Bromma via Kastrup eller Oslo vet, att en avsevärd del av passagerarna — ofta flertalet — stiger av på mellanlandningsplatser, där nya passagerare går ombord. Detta gäller framför allt om Kastrup. De resenärer, som stiger av i Kastrup, har antingen Köpenhamn som resmål eller färdas vidare med flyg åt annat håll. Den första delen av utlandsresan — från Bromma till Kastrup — är sålunda kombinerad med lokal internordisk trafik. De interkontinentala planen men också många Europa-plan skulle gå mycket dåligt besatta, ibland nästan tomma, på delsträckan Bromma—Kastrup, om de inte utnyttjades av resenärer till Kastrup. Motsvarande torde bli gällande för de nya reajättarna med mer än 140 passa-

gerare, för vilka den nya flygplatsen är avsedd. Det är otänkbart att kunna fylla dessa plan med enbart fjärresenärer på sträckan Halmsjön—Köpenhamn. För att driften på sistnämnda sträcka skall bli ekonomiskt bärande, måste planen fyllas på med lokaltrafikanter.

Men är det någon som tror, att passagerarna till Köpenhamn skall finna sig i att nödgas offra omkring 1 1/2 timme på dubbla resor och väntetider för att sedan flyga till Köpenhamn på drygt en halvtimme? Resenärerna med Kastrup som destinations- eller omstigningsort tar hellre lokalflyg från Bromma, och reajättarnas trafik på Halmsjön kommer att gå med avsevärda förluster. Det återstår att se, huruvida de danska och norska meddelägarna inom SAS vill böja sig för en sådan ordning. Vad som här sagts om SAS' rörelse gäller i ännu högre grad om företagets konkurrenter, de stora internationella flygbolagen. Utan tvivel kommer de att använda Kastrup som ändpunkt för sina router och låta passagerarna till och från Sverige begagna sig av matarflyg mellan Bromma och Kastrup.

Enda möjligheten att hindra en sådan utveckling är, att den svenska luftfartsmyndigheten tvingar den internordiska trafiken ut till Halmsjön. Det vore visserligen en desperat åtgärd, men hur osannolikt det än låter, har man tydligen inom luftfartsstyrelsen lekt med tanken, att all utrikestrafik skall koncentreras till Halmsjön, vilket måste innebära, att trafiken till och från de nordiska grannländerna skall dirigeras dit. Man kan ställa sig frågan, huruvida SAS skall kunna hålla ihop under sådana förutsättningar.

Herr talman! Hur det än går med den fortsatta utbyggnaden av Halmsjön — och den saken tycks vara klar efter statsrådets svar att döma — kvarstår i varje fall spörsmålet, om icke barkarbyområdet bör reserveras i statlig ägo för civilflygets framtida behov för att i nödfall komplettera Halmsjöfältet, därest farhågorna beträffande detta flygfälts användbarhet skulle besannas. Vid ett närmare studium av denna fråga har åtminstone

Ang. vissa spörsmål i samband med utbyggnaden av Halmsjöfältet jag efter hand kommit till den slutsatsen, att dessa farhågor är starkt grundade. Enligt de undersökningar jag har gjort, sedan riksdagen fattade sitt beslut, så delas min uppfattning av den överväldigande delen av luftfartssakkunniga här i landet.

Herr statsrådet SKOGLUND:

Herr talman! Till herr Ohlons historieskrivning beträffande den senaste riksdagsbehandlingen — alltså höstsessionens behandling — av denna fråga och vad han därvid lägger in i statsutskottets utlåtande vill jag säga, att detta utlåtande kanske ändå inte var utformat på det sätt, som herr Ohlon vill göra gällande. Även för statsutskottet var det avgörande skälet mot Barkarby det bristande utrymmet och bullerstörningarna. Utskottet skriver i slutet av sitt utlåtande följande om de militära skälen: »Utskottet vill också tillägga, att kombinationen Bromma—Barkarby under alla förhållanden omedelbart aktualiserar en förflyttning av den militära övningsverksamheten på Järvaområdet.» Men jag tycker nog, att herr Ohlon gör sig skyldig till en allvarlig pressning av detta uttryckssätt, när han i det lägger in de synpunkter, som han nyss gjorde.

Det finns enligt min mening inte anledning att gå in i någon detaljdebatt med herr Ohlon. Alla argument, som han plockar fram nu, härstammar från den gamla livrustkammare som han vädrade gång på gång i debatten i höstas. Han har icke lyckats tillföra debatten något nytt utöver en fotostatkopiering samt resultatet av någon sorts gallupundersökning, som han har gjort helt privat och som medfört, att han nu anser att hans ståndpunkt delas av en överväldigande majoritet.

Ja, herr Ohlon, det där ger mig inte anledning att gå in på någon sakdebatt. Alla argumenten — med undantag av fotostatkopieringen — prövades i höstas i svenska riksdagen efter 14 års utredning, och förslaget antogs med stor majoritet. Och här har SAS i sitt yttrande till oss sagt ifrån, att vad man nu öns-

kar, det är att man inte bara skall kunna hålla den fastställda tidtabellen utan forcera den, eftersom leveranserna av DC-8:orna kommer tidigare än man i höstas beräknade. För SAS är det alltså i hög grad angeläget, att ingenting händer som försenar det hela.

Får jag till slut, herr Ohlon, i all anspråkslöshet framställa ett önskemål: Låt nu luftfartsverket och andra, som har med detta att göra, få litet arbetsro, så att de kan klara av programmet.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Det är nog snarare herr statsrådet än luftfartsmyndigheterna, som behöver arbetsro!

Statsrådet Skoglund försökte ironiskt att komma från innehållet i Douglasfabrikernas skrivelse. Det är tydligt, att statsrådet Skoglund känner sig som större expert på flygplanskonstruktioner än dessa fabrikers ledning.

Statsrådet sade, att ingenting nytt har tillförts debatten. Jo, flera nya omständigheter har tillkommit efter statsutskottets utlåtande i frågan. En är den militära omorganisationen, som kommer att väsentligen frilägga Barkarby och Järva. En annan är de nya rön som gjorts i fråga om bullerproblemet, rön som inte var kända i december månad. En tredje ny faktor är den snabba flygtekniska utvecklingen mot flygplan med branta stigningskurvor, en utveckling som inte heller var tillräckligt känd i denna kamrars sista december månad. Allt detta försöker statsrådet Skoglund trola bort.

Det väsentliga för mig är i varje fall nu, eftersom pengarna till halmsjöprojektet tydligen ändå kommer att kastas bort, att man inte för all framtid spolieerar möjligheterna att rätta till saken, därast den kommer att ta en olycklig vändning.

På tal om de militära synpunkterna kan jag inte uraktlåta att nämna en sak. När propositionen framlades i höstas, presenterades en summa av 153 miljoner kronor såsom kostnaden för detta projekt. Jag tillät mig då säga, att man till

**Ang. garanti för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag**

den summan också bör lägga kostnaden för flyttningen av infanteriets skjutskola från Rosersberg; jag vill minnas att den belöpte sig till omkring 25 miljoner kronor. Då svarades det — om från statsutskottets sida eller från regeringsbänken minns jag inte — att man inte fick räkna med kostnaden för skjutskolans förflyttning, eftersom skolan i alla fall skulle flyttas från Rosersberg.

Vad läser man i den nya försvarspropositionen härom? Jo, där säger försvarsministern, att det står klart att infanteriskjutskolan på grund av den beslutade utbyggnaden av storflygplatsen vid Halmsjön måste flyttas under år 1960 eller senast 1961. Statsrådet grundar denna sin ståndpunkt på ett uttalande av arméchefen, som anfört att ett nytt övnings- och skjutfält för infanteriskjutskolan samt övriga kostnader för en flyttning av skolan är direkta konsekvenser av att storflygplatsen förlagts till Halmsjön. Detta framtingar, fortsätter arméchefen, medelsbehov som icke kan rymmas inom arméns ordinarie anslag. Särskilda medel måste därför ställas till förfogande, tydligen för flygets vidkommande.

Jag nämner detta, herr talman, för att visa hur vacklande skälen för detta projekt varit.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet motionen nr 416, av herr *Eliasson* m. fl.

**Ang. garanti för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag**

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 118 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av högst

30 000 000 kronor för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag.

I anledning av propositionen hade väckts följande motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 405, av herr *Ewerlöf* m. fl., och II: 509, av herr *Hjalmarson* m. fl.,

dels de likalydande motionerna I: 403, av herr *Aastrup*, och II: 508, av herr *Ståhl*,

dels ock de likalydande motionerna I: 404, av herr *Öhman* och *Norling*, samt II: 510, av herrarna *Senander* och *Hagberg*.

I motionerna I: 404 och II: 510 hade yrkats, att riksdagen skulle i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 118 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening tillkänna vad motionärerna anfört.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

I. att riksdagen måtte bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av högst 30 000 000 kronor för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag;

II. att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 405 och II: 509, såvitt nu vore i fråga, uttala att statens nu ifrågavarande garantiåtagande skulle vara att betrakta som en engångsåtgärd;

III. att motionerna I: 405 och II: 509, i vad de ej behandlats under II., inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionerna I: 403 och II: 508 inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

V. att motionerna I: 404 och II: 510 inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ordet lämnades till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet **STRÄNG**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att i samband med behandlingen av detta ärende besvara herr *Öhmans* interpellation angående krislä-



**Ang. garanti för krediter till Uddevallavarvet Aktiebolag**

get vid Thordénvarvet i Uddevalla, och nu yttrade:

Herr talman! Med första kammarens tillstånd har herr Öhman till mig riktat följande frågor:

Har statsrådet möjligheter att inför riksdagen lämna en redogörelse för orsakerna till den likviditetskris som drabbat Thordénvarvet i Uddevalla?

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidtaga för att säkra varvsdriftens fortsättande och därmed arbete och utkomstmöjligheter för de anställda?

I anledning av interpellationen vill jag anföra följande.

Såsom jag uttalat i propositionen angående garanti för krediter åt Uddevallavarvet Aktiebolag är den kris, varav bolaget drabbats, såväl en likviditets- som en solvenskris. Det ligger i sakens natur att de omständigheter som lett till krisen delvis är av sådan karaktär att de inte kan offentliggöras. Utskottet har emellertid erhållit en grundlig orientering om krisens bakgrund. De upplysningar som därvid lämnats har, i den mån de kunnat offentliggöras, fogats såsom en bilaga till utlåtandet. Hur krisen uppkommit, har dock inte varit avgörande för mitt ställningstagande till frågan om en statlig medverkan i stödaktionen. Det väsentliga har för mig varit att trygga sysselsättningen vid varvet.

Den andra frågan torde få anses besvarad genom propositionen.

Herr ÖHMAN (k):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för det ytterst koncentrerade svaret på mina frågor; men jag får kanske i svaret också inräkna propositionen och utskottsutlåtandet om Uddevallavarvet, och då är ju det hela något mer utförligt.

Anledningen till min interpellation och den motion, som jag sedan väckt, var önskemålet att söka få klarhet om orsakerna till den kris, som drabbat Uddevallavarvet, och vilka åtgärder som staten kunde vidtaga för att trygga sys-

selsättningen vid företaget. I propositionen, som nu tillstyrkes av utskottet, förordas som bekant att staten skall ikläda sig en kreditgaranti på 30 miljoner kronor. Risken för en omedelbar sysselsättningskris är väl därmed också undanröjd. I den delen av vad regeringen gjort har jag alltså inga invändningar att göra.

Men det är ändå vissa omständigheter i denna sak, förefaller det mig, som inte är klarlagda. Detta framgick också mycket tydligt av statsrådets svar på interpellationen, där det framhålls att »de omständigheter, som lett till krisen, delvis är av sådan karaktär att de inte kan offentliggöras». Man meddelar endast vissa upplysningar i den bilaga som har fogats till utskottets utlåtande.

Ja, att vissa omständigheter i samband med krisen har hemligstämplats, det är ju i och för sig upplysande nog. Och man kan väl med ganska stor säkerhet dra den slutsatsen, att i denna affär har i det fördolda försiggått en mer eller mindre hård och seg dragkamp mellan rivaliserande storkapitalistiska intressegrupper, en dragkamp vars resultat utan statens ingripande skulle ha blivit konkurs för Uddevallavarvet, en omfattande arbetslöshet för de anställda och stora svårigheter för Uddevalla stad med omkringliggande bygd. Det är ganska uppenbart att intressenter i vissa andra varv och rederier, som har kanske bättre omedelbar förankring i de storfinansiella kretsarna, icke med blida ögon sett att en så pass omfattande varvs- och rederirörelse uppstod i Uddevalla. Det förefaller mig som om man i vissa kretsar har betraktat Thordénvarvet eller Thordén själv som en »kätt band hermelinerna». Detta är nog en av orsakerna till den likviditetskris, som inträffade och som höll på att ställa en hel bygd utan sysselsättningsmöjligheter. I och för sig är det skedda en tämligen klar illustration till den otrygghet för de anställda, som kännetecknar läget i ett land där storfinansens alltjämt har de avgörande ekonomiska maktpositionerna.

**Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet**

Ja, herr talman, för dagen är krisen undanröjd genom den kreditgaranti på 30 miljoner kronor, som staten här skall ikläda sig. Men frågan är: hur blir det i framtiden? Såvitt jag kan förstå, har inga garantier skapats för att driften på längre sikt verkligen skall vara tryggad. Man säger nu, att inneliggande order tryggar sysselsättningen till 1961, vilket i och för sig är bra. Men hur det sedan blir vet ju ingen. Är det inte så, att staten här skall ikläda sig rätt betydande risker för företagets konsolidering, men generöst avstår från bestämmanderätten över företaget i framtiden? Det framgår mycket klart av statsutskottets utlåtande att den stiftelse, som nu har övertagit varvets aktier, skall ha som främsta uppgift att få fort som möjligt sälja aktierna till privata intressenter.

Staten skall alltså icke utnyttja detta tillfälle att få inflytande över varvets fortsatta drift och utveckling. Därigenom kommer man att på nytt utsätta de anställda och bygden för risken att försättas i samma otrygghet, som varit rådande under den senaste tiden fram till regeringens och statens ingripande. Det är den sidan av saken som vi för vår del har funnit otillfredsställande, och vi har därför i vår motion förespråkat den ståndpunkten, att om staten skall ta kreditgarantien — och därmed också den ekonomiska risk som en sådan konsolidering naturligtvis måste innebära — så borde staten genom stiftelsen eller i annan lämplig form behålla äganderätten och inflytandet över Uddevallavarvet. Det har utskottet nu avstyrkt och har påtagligt tillmötesgått de synpunkter, som har framlagts i högermotionen i ärendet, d. v. s. att man skall skyndsamt avveckla statens engagemang i detta företag. Vi anser att detta är en öriskig politik. Här borde ju staten ta tillfället i akt att skaffa sig visst inflytande över en för vårt land så betydande näring, som varvsindustrien ändå är.

Det är därför, herr talman, som jag, även om utskottet inte funnit motionen falla inom ramen för propositionsförslaget, ändå yrkar bifall till motionen nr 404 i denna kammare.

Herr HOLMQVIST (s):

Herr talman! Jag skall inte blanda mig i ett eventuellt meningsutbyte mellan finansministern och herr Öhman i avslutning till interpellationssvaret. Men eftersom herr Öhman framställde ett yrkande angående den kommunistmotion, som är avlämnad, ber jag för min del att kort och gott få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av de därunder förekomna yrkandena propositioner komme att framställas särskilt angående varje punkt av utskottets i det nu föredragna utlåtandet gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkterna I—IV hemställt.

I fråga om punkten V, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i nämnda punkt hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle bifalla den i ämnet väckta motionen I: 404. Herr talmannen förklarade, att där est detta sistnämnda yrkande, som väsentligen innebure en ändring av utskottets motivering, skulle vinna bifall, torde motsvarande del av utskottets motivering böra utgå.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 35, i anledning av väckta motioner angående förfarandet i kammarrätten, m. m., bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

**Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet**

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till för-

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet ordning om ändrad lydelse av 25 § och 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623) jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 14 februari 1958 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 76, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 25 § och 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623).

I det av Kungl. Maj:t framlagda förordningsförslaget hade bl. a., i syfte att förenkla deklarationsförfarandet, föreslagits, att löntagare skulle befrias från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa förmögenhet, om bruttovärdet av hans tillgångar icke överstege 50 000 kronor.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 345, av herrar *Eliasson* och *Alvar Andersson*, samt II: 441, av herr *Onsjö*, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 76 måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts förslag om att löntagare skulle befrias från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa förmögenhet, om bruttovärdet av hans tillgångar icke överstege 50 000 kronor, eller — därest detta förslag icke skulle bifallas av riksdagen — att riksdagen måtte besluta, att varje skattskyldig måtte befrias från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa förmögenhet, om bruttovärdet av hans tillgångar icke överstege 25 000 kronor, samt

2) motionen I: 344, av herr *Spetz*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition i vad den avsåge ändring av 25 § taxeringsförordningen den 23 november 1956.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 76 icke kunnat av riksdagen

oförändrad bifallas, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till de likalydande motionerna I: 345, av herrar *Eliasson* och *Alvar Andersson*, samt II: 441, av herr *Onsjö*, ävensom motionen I: 344, av herr *Spetz*, antaga i betänkandet infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623).

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Eriksson*, *Andersson* i *Essvik* och *Rydén*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med avslag å motionen I: 344, av herr *Spetz*, samt de likalydande motionerna I: 345, av herrar *Eliasson* och *Alvar Andersson*, samt II: 441, av herr *Onsjö*, och med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 76 antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 25 § och 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623).

II) av herr *Kollberg*, som dock ej antytt sin mening.

Herr ERIKSSON (s):

Herr talman! I den proposition, som föreliggande betänkande behandlar, har finansministern bl. a. föreslagit en viss förenkling av löntagarnas deklarationsförfarande. Förslaget innebär att löntagarna skulle befrias från skyldigheten att göra en förmögenhetsredovisning i den mån bruttoförmögenheten understiger 50 000 kronor. På grund av den stora mängd av deklarationspliktiga — utskottet har uppskattat dem till bortåt 3 miljoner — som nu har en förmögenhet understigande den föreslagna värdegränsen, så borde, såvitt man kan förstå, åtgärden kunna vara ett ganska väsentligt bidrag till deklarationsskrivandets förenkling. När förslaget nu enligt min mening uppenbarligen betyder en förenkling, som förvänar det säkerligen många, att bevillningsutskottet inte ansett sig kunna tillstyrka finansministerns förslag. Motiveringen härför kom-

**Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet**  
mer väl att lämnas av och bör också ankomma på utskottets talesmän.

För min egen del har jag inte kunnat känna mig övertygad av de argument, som majoriteten mobiliserat mot förslaget. Nu består ju som bekant bevillningsutskottet till en mycket stor del av personer, som både har varit och allt fortfarande är ledamöter i våra lokala beskattningsnämnder. Detta är utan tvivel en mycket stor tillgång för utskottet när det gäller att behandla skattefrågor och därmed sammanhängande ting. Själv har jag för det mesta med både beundran och respekt lyssnat till dessa ledamöter med deras erfarenhet och sakkunskap, och jag tror mig också kunna vitsorda, att diskussionerna mellan dessa ledamöter ofta har givit värdefulla anvisningar om den praktiska handläggningen av taxeringsarbetet.

Men, herr talman, det kan ju tydligen också ha sina nackdelar att ha för många taxeringsmän inom utskottet. Jag tycker att i varje fall denna frågas behandling i någon mån vittnar om detta. Ty det bärande skälet till att majoriteten yrkar avslag på förslaget om denna förenkling har uteslutande varit kontrollsynpunkter. Utskottsmajoriteten kommer säkerligen att anföra en hel rad exempel på hur handikappade taxeringsmyndigheterna kommer att bli i sitt arbete, därast nu kontrollmöjligheterna över de mindre förmögenheterna skulle bortfalla. Kontrollen bortfaller självfallet inte, men däremot redovisningsskyldigheten.

Jag och mina medreservanter vågar emellertid bestämt hävda, att de av majoriteten anförda farhågorna i detta avseende är högst överdrivna. Här är det ändock fråga om löntagarnas deklARATIONER och möjligheten att åsätta dessa en riktig taxering. I detta fall gäller det ju i främsta rummet för taxeringsmyndigheterna att kontrollera de uppgifter om inkomster och andra förmåner, som inlämnas av arbetsgivarna och förmögenhetsredovisningen kan när det gäller löntagardeklARATIONERNA ge ringa eller knappast någon bedömning för en riktig beskattning.

Det har anförts i utskottets motivering — och det är väl riktigt — att en förmögenhetsredovisning i några undantagsfall möjligen kan tjäna till vägledning. Detta är fallet i fråga om personer, som exempelvis gör en anhållan om jämkning av skatten med hänsyn till nedsatt skatteförmåga. Då kan det tänkas att förmögenhetsredovisningen kan tjäna till en viss ledning. Men såvitt jag förstår tvingas man i samtliga de fall, då man har att bedöma denna fråga, att verkställa helt andra och betydligt mera omfattande undersökningar, innan man kan utröna, huruvida en sådan anhållan skall kunna bifallas. I varje fall synes det mig vara ett fullkomligt orimligt argument, att en eljest onödigt förmögenhetsredovisning skall bibehållas för bortåt 3 miljoner deklareranter bara för att man i några undantagsfall skulle kunna ha en viss nytta av den i själva taxeringsarbetet.

En av motionärerna — jag förmodar att han kommer att begära ordet utan min provokation; det är herr Spetz — har på fullt allvar dessutom framhållit, att en förmögenhetsredovisning även kan tjäna till löntagarnas nytta och förnöjelse. Han framhåller nämligen i sin motion, att det till och med kan anses som en förtjänst att den skattskyldige själv åtminstone en gång om året får en klar bild av sin egen ekonomiska ställning. Ja, det är ju en både hjärteknipande och rörande omsorg, men jag ifrågasätter, om det verkligen är statens skyldighet att tillhandahålla blanketter för att vederbörande skall kunna få en uppfattning om sin egen förmögenhetsställning. I varje fall torde väl de flesta ha det så ställt, att de inte behöver ha någon statlig deklARATIONSBLANKETT för att utröna att de inte har någon tillgång alls. Och de som nu råkar ha det, har säkerligen fått göra så betydande uppoffringar för att skaffa dessa tillgångar att de nog vet, hur deras förmögenhetsställning är vid årsskiftet. Jag skulle säkert tro, att deklARANTER I ALLMÄNHET inte känner sig ha något behov av den omsorg, som motionären här har ifrågasatt.

### Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet

Några andra motionärer har påpekat den kategoriklyvning som förslaget skulle innebära, nämligen att man i fråga om förmögenhetsredovisningen skiljer på löntagare och andra kategorier av inkomsttagare. Men såvitt vi reservanter förstår innebär det föreliggande förslaget inte alls något våldförande på principen om likhet i beskattningen. Ty, märk väl: löntagarnas beskattning baseras på inkomstuppgifter, och därvid är förmögenhetsredovisningen av ett mycket diskutabelt värde när det gäller att uppnå en riktig taxering. För andra kategorier av inkomsttagare däremot är det kanske av helt avgörande värde vid taxeringen att ha uppgift om vederbörandes förmögenhetsställning som ofta skiftar från det ena beskattningsåret till det andra.

Herr talman! Med detta har jag försökt lämna en kort motivering till den reservation som är fogad till detta utlåtande och som i korthet innebär bifall till propositionen nr 76 i dess helhet.

Jag ber att få tillägga, att det sannerligen inte är ofta som riksdagen av finansministern inbjödes att besluta om förenklingar i deklara-tionsförfarandet. Jag tycker att enbart detta faktum borde bjuda alla kammarens ledamöter, som nu inte är alltför fångade i taxeringsnämndernas traditionsbundna och jag höll på att säga konservativa kontrolltänkande, att stödja finansministern i hans vällovliga syfte att förenkla.

För att nu inte bli missförstådd vill jag betona, att jag självklart betraktar kontrollen i taxeringsarbetet som ett av de viktigaste instrumenten i beskattningsmyndigheternas arbete. Därför ligger det mig helt fjärran att angripa kontrollen som sådan vid taxeringsarbetet. Men jag anser att kontrollen bör och skall anpassas till behovet. En stark och minutiös kontroll är i vissa fall nödvändig för att man skall få en riktig taxering, men där det inte föreligger något behov, skall kontrollen slopas. Eftersom här inte föreligger något behov vill jag ansluta mig till propositionens förslag och därmed, herr talman, yrka bifall till reservationen.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Herr Eriksson nämnde bland annat, att det var högst ovanligt att en finansminister inbjöd till förenklingar av deklara-tionen. Men det har tvärtom blivit en mycket god vana hos finansministern att göra så. Herr Erikssons yttrande innebar därför ett underkännande eller ett icke tillräckligt uppskattande av de åtgärder som finansministern har vidtagit vid flerfaldiga tillfällena under de senaste åren. Jag är litet förvånad över att en medlem av bevillningsutskottet inte har uppmärksammat dessa åtgärder.

Vad det nu diskuterade problemet beträffar förhåller det sig ju så, att vi har haft en förmögenhetsredovisning under mycket långa tider. Denna har för de flesta skett på en del av den normala deklara-tionsblanketten, och den har mig veterligen inte vållat några nämnvärda bekymmer. Men så blev det litet trångt på blanketten, kanske just beroende på finansministerns förenklingsträvanden. Det blev svårt att få in alla uppgifterna om avdrag från kapitalavkastning, försäkringsavdrag o. s. v. Då vidtog riksskattenämnden åtgärden att bryta ut förmögenhetsredovisningen ur den allmänna blanketten och skapa en särskild blankett, vilken alla — märk väl: alla — som över huvud taget redovisade tillgångar eller förmögenhet skulle använda. Men då blev det en storm. Det visade sig nämligen att vanan är en utomordentlig god hållhake på människorna. När de nu fick en alldeles ny blankett och på den skulle redovisa förmögenheten, slog det ofta slint. Det blev besvärligt. Riksskattenämndens förslag — som nämnden säkerligen alltså innebär en förenkling — ledde alltså till betydande svårigheter för deklara-tionerna. Då tyckte riksskattenämnden att man måste ordna den saken på något sätt. För en vanlig människa hade det kanske telt sig naturligt att då återgå till ett system som man hade använt under årtionden och som inte hade vållat några större bekymmer. Men i stället skulle man enligt nämnden ta bort förmögenhetsredo-

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet visningen vid förmögenheter understigande 25 000 kronor.

Någon kan i detta mitt anförande finna en viss kritik mot riksskattenämnden. Jag är därför mycket ivrig att betona, att nämnden under de relativt få år den arbetat har gjort en betydande insats. Detta gäller nämndens ledning och dess förutvarande och nuvarande tjänstemän. Men till och med Homeros tog sig en blund ibland, och nog tycker jag att riksskattenämnden tog sig en blund, då den föreslog denna krångliga förmögenhetsblankett i stället för att på något annat sätt försöka klara av de svårigheter som den gamla deklarationsblanketten medförde.

Nu säger herr Eriksson bland annat att det gäller att göra det enklare för 3 miljoner människor. Pruta genast hälften, herr Eriksson! Hälften av dessa människor har tyvärr ingen förmögenhet, och de behöver aldrig använda denna blankett; det har aldrig varit avsikten att de skulle göra det. De får alltså ingen lindring genom den här åtgärden. Jag var tyvärr själv i den belägenheten under många år, att jag aldrig behövde snegla på den där förmögenhetsdelen av deklarationen, av det enkla skälet att jag inte hade någon förmögenhet att deklarera. I samma lyckliga eller olyckliga belägenhet är nog, låt mig säga, omkring 1,5 miljoner deklaranter här i landet. För dem blir det alltså inte enklare; det är enkelt redan nu av den anledningen att de inte har några förmögenheter.

Hur är det då för de andra? Jag skall strax återkomma till den frågan. Men nog bör det för oss, som behandlar dessa saker i bevillningsutskottet och kanske inte själva har någon större erfarenhet av taxeringsarbetet, vara skäl att med öppna öron lyssna på vad våra kamrater, som har erfarenhet på detta område, har att säga. Jag för min del beklagar inte att det i en så central fråga för bevillningsutskottets arbete finns så mycket sakkunnigt folk i utskottet. Jag undrar, om inte herr Eriksson är tämligen ensam om att känna sig besvärad

av sakkunskapen inom bevillningsutskottet.

Men bortsett från denna sakkunskap, finns det ju i yttrandena över riksskattenämndens förslag uttalanden av de myndigheter, som närmast har ansvaret för hur taxeringen här i landet bedrivs, nämligen våra länsstyrelser och deras taxeringsavdelningar. Det är rätt typiskt att utom överståthållarämbetet har inte mindre än 14 länsstyrelser bestämt avstyrkt riksskattenämndens förslag, som ju ändå inte gällde en gräns vid 50 000 kronor utan vid 25 000 kronor. Kammarrätten var mycket tveksam, en annan länsstyrelse likaså. Av de fem myndigheter, som inte direkt avvisade förslaget, ansåg två att man inte borde gå upp till så högt belopp som 25 000 kronor. Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund hade samma uppfattning. Det var egentligen endast två av landets länsstyrelser som tillstyrkte förslaget, vilket innebar en högsta gräns vid 25 000 kronor. Hur de skulle ha ställt sig, om gränsen hade satts vid 50 000 kronor, därom vet man ingenting. Med all sannolikhet hade då bara dessa två länsstyrelser tillstyrkt, och sannolikt inte ens de.

Det är alltså inte bara sakkunskapen i bevillningsutskottet som ställt sig tveksam inför denna s. k. reform, utan även de myndigheter, som närmast har ansvaret för taxeringen här i landet.

Jag vill erinra om att en länsstyrelse, nämligen länsstyrelsen i Kristianstads län, undersökt i vad mån man kan anses ha någon verklig nytta av denna förmögenhetsredovisning. Undersökningen, som är refererad i propositionen, visade att kanske litet mer än hälften av deklaranterna avgav förmögenhetsredovisning. De övriga är sådana inkomsttagare, som jag talade om, som inte alls besväras med någon redovisning och som inte skulle få någon lättnad, eftersom de inte har någon förmögenhet. En undersökning verkställdes för att utreda viken nytta man hade av förmögenhetsdeklarationerna i taxeringsarbetet. Det visade sig att inomet hälften av förmögenhetsdeklarationerna var av vär-

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet de för fastställandet av taxeringarna. Och detta gällde inte enbart hantverkare, rörelseidkare och jordbrukare, utan i stor utsträckning löntagare. Redovisningen av förmögenheter under 25 000 kronor var av betydelse i 43 procent av fallen för fastställandet av taxeringarna. Om undersökningen avsett förmögenheter på upp till 50 000 kronor, kan man ju inte annat än gissa vad resultatet blivit, men det är möjligt att siffrorna då blivit både 55, 60 eller högre procent.

Taxeringsarbetets huvudsakliga uppgift är ju ändå att få fram en riktig, rättvis och likformig beskattning. Vi kan bära bördorna, om vi vet eller har en känsla av att alla med motsvarande inkomster och förmögenhetsställning får bära samma bördor. Det är för att åstadkomma denna rättvisa och likformiga beskattning som man har nytta — och stor nytta — av denna förmögenhetsredovisning. Det är ett sådant betraktelsesätt som gjort att bevillningsutskottet i nuvarande läge inte ansett sig kunna tillstyrka propositionen i denna del. Det har sagts att förslaget skulle medföra betydande lättnader, och somliga menar kanske, att vi bör offra något av taxeringens exakthet för att uppnå dessa lättnader. Men hälften av de deklareranter, som den föregående talaren pekade på, kan vi ju plocka bort genast.

Vilka svårigheter är det nu fråga om? Det är ju närmast löntagarna vi här tänker på. På den gamla blanketten fördes upp vad jag för min del började med att föra upp på förmögenhetsavdelningen, nämligen en liten summa på en sparbank. Man skall ju ändå titta efter hur stor räntan varit. Att uppföra den summa man har på sparbanken kan då inte vara så besvärligt. Nu för tiden finns det en allt större mängd människor, för vilka kanske summan på sparbanken gått åt för det avsedda sparmålet och som med stor glädje såsom tillgång uppför en bil. Jag tror det är med glädje, herr Eriksson! De visste nog förut att de hade en bil, och den tillgången måste de alltså uppföra på blanketten. Det är sådana enkla ting som den stora massan av deklareranter behöver uppge på förmögen-

hetssidan, men redovisningen är ändå av värde. Någon lättnad eller förenkling blir det inte, om den slopas. Krånglet kom genom riksskattenämndens nya bilaga, och det är den som bör avskaffas.

I reservationen har man också talat om egnahemsägarna. Egnahemsägarna skall alltid på en blankett uppföra fastighetsvärdet och sina skulder. Ränta på skulderna måste de ju ange för att kunna se till att de får en så liten beskattningsbar inkomst som möjligt — de möjligheterna tillvaratas samvetsgrant — och då skaffar de fram de där uppgifterna ändå. Vad skulle det vara för besvär att föra upp dem på förmögenhetssidan? Det svenska folket är överbegåvat för att fullgöra den uppgiften. Men begåvningen räcker kanske inte till då det gäller de nya blanketterna. När den nya blanketten kom, tyckte jag att den var mycket besvärlig och krånglig. Hur skall då de, som inte åtnjutit en så långvarig uppfostran inom bevillningsutskottet som jag, tänka och reagera inför den blanketten?

Jag tror, herr talman, att detta förslag från riksskattenämndens sida inte är av den arten att det bör biträdas av riksdagen. Det kommer att beröva de män och kvinnor, som gör det otacksamma arbetet inom taxeringsnämnderna, ett värdefullt instrument. Jag förstår dem, ty jag själv har fått göra ett liknande rätt otacksamt arbete under årtionden inom bevillningsutskottet. För att komma fram till en riktig taxering anser de sig behöva detta instrument. Låt dem då behålla det. Man vinner praktiskt taget ingen förenkling av någon betydelse genom detta förslag, men man berövar taxeringsnämnderna ett instrument för att åstadkomma en riktig taxering, ett instrument som de i den rättvisa beskattningens namn inte bör berövas.

Jag skulle emellertid lika fullt vilja förordat att finansministern, om riksdagen skulle avvisa hans framställning i denna punkt, inte tappat intresset för att försöka att på alla sätt åstadkomma enklare deklarerationer utan att därmed beröva taxeringsnämnderna de för dem

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet och deras arbete nödvändiga redskapen. Jag skulle t. ex. kunna tänka mig någon enklare form för förmögenhetsredovisning på den vanliga deklara-tionsblanketten i stil med den gamla som inte vållade några bekymmer och inte behövde ställa till med dessa framställningar och denna debatt. Jag kan också till äventyrs tänka mig att man gjorde den tabell, som ändå måste anlitas av rörelseidkare och jordbrukare och i varje fall av innehavare av större förmögenheter, litet enklare, så att den kunde användas för dem som den behövs för, medan däremot de, för vilka en sådan tabell inte behövs, kunde på enklare sätt i den allmänna deklara-tionsblanketten fullgöra en viss förmögenhetsredovisning. Jag håller det inte för helt uteslutet att man då skulle kunna komma till en viss summa, där man kunde stoppa upp redovisningen. Jag tror inte att man skulle vinna så särdeles mycket med det, men man kan ändå överväga denna sak. Det skulle vara lyckligt, om man åtminstone i princip inte behandlade olika deklareranter olika.

Jag finner liksom reservanterna inom bevillningsutskottet att finansministerns strävan på detta område är ytterst lov-värd. Men han har vid detta tillfälle enligt utskottets mening givit sig in på en väg som inte når till målet. Då är det ju lämpligt att försöka på nya vägar komma fram till en enklare deklara-tion men med bibehållande av taxerings-myndigheternas möjligheter att åstad-komma en rättvis beskattning. Det är det som är målet såsom bevillningsutskottet ser det, och det är säkerligen också målet för finansministern. Bevillningsutskottet har skrivit på sådant sätt att det önskar honom och hans medhjäl-pare all framgång i detta arbete, även om det förslag som nu framkommit inte tyckts oss lämpligt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ERIKSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sjö-dahl påstod att jag sagt mig vara besvrad av den sak-

kunskap som finns i utskottet. När jag för en stund sedan stod i talarstolen och tittade på utskottets värderade ordförande, såg han ut att lyssna på vad jag hade att säga, men efter vad som framkom genom hans anförande, där han refererade vad jag hade sagt, har han tydligen vägrat att lyssna. Ty vad sade jag? Jo, jag framhöll framför allt både min beundran och min respekt för den sakkunskap som finns i utskottet.

Herr Sjö-dahl vill framhålla att förslaget inte leder till någon förenkling, som finansministern här har åsyftat, av det enkla skälet att det är så lätt att fullgöra den här redovisningsskyldighe-ten. Ja, den är naturligtvis lätt för alla dem som inte har någonting att redo-visa, men i den mån vederbörande har något, kan redovisningsskyldigheten vara förenad med rätt stora besvär utan att det därigenom på något sätt kommer fram uppgifter som kan tjäna till ledning för taxeringsnämnden när det gäller vederbörandes riktiga beskattning. Det är ju på den punkten som riksskatte-nämnden och finansministern velat sätta in en lättnad.

Jag har litet svårt att förstå herr Sjö-dahl och även några av de sakkunniga på denna punkt när de säger att det inte är något besvär att göra förmögen-hetsredovisningen. Om man tar bort skyldigheten får man följaktligen heller inte någon förenkling. Jag tror inte att det förhåller sig på det sättet. Jag vill påpeka att en av reservanterna dock tillhör de sakkunniga. Herr Andersson i Essvik är sedan många år tillbaka aktiv ledamot av en lokal beskattningsnämnd. Han har i utskottet vid våra överläggningar understrukit att han med sin mångåriga erfarenhet inte har kunnat tänka sig något fall, där en förmögen-hetsredovisning skulle ha varit av av-görande värde för beskattningen av lön-tagare.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Endast en kort replik. Herr Eriksson nämnde att han inte alls känner sig besvrad över den sakkun-



Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet som till äventyrs är samlad inom bevillningsutskottet. Jag vill då påpeka att herr Eriksson nämnde att det var nackdelar med att ha taxeringsmän inom utskottet. Herr Eriksson hör ju till den friska typ, som inte så lätt känner sig besvärad. Han andades dock något litet om besvär då han talade om nackdelar med den sakkunskap som finns i bevillningsutskottet.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Jag kanske skulle börja med att redovisa mitt enkla motiv för att presentera riksdagen denna proposition om förenklad förmögenhetsbeskattning. Jag har den uppfattningen, att i förbindelsen mellan staten och medborgarna, mellan de fiskala myndigheterna och den enskilde skattebetalaren, får man alltid utgå ifrån att det ändå måste finnas ett ganska väsentligt inslag av förtroende och respekt på båda håll. Detta kommer ju till uttryck bland annat i vår inkomstbeskattning. Är det så, att vederbörande icke har en inkomst som överstiger 1 200 kronor är han inte vare sig deklarationsskyldig eller skattskyldig. Man litar på att folk som har större inkomst deklarerar och sålunda upptar inkomsten till beskattning. Är det så, att taxeringsmyndigheterna i något fall befinner sig i tvivelsmål, anmanas vederbörande att avge en inkomstdeklaration. Detta är, menar jag, ett uttryck för ett visst förtroende mellan samhället och den enskilde skattebetalaren. På samma sätt anser jag att man bör betrakta förhållandet med förmögenhetsredovisningen och deklarationen i fråga om förmögenheten.

Tidigare spelade förmögenhetsredovisningen en annan roll i beskattningen än vad den gör i dag. När man år 1947, vill jag minnas, beslutade sig för att en förmögenhet av 30 000 kronor icke skulle förmögenhetsbeskattas, var det väl ett uttryck för de bevekelsegrunder jag försökte beskriva i fråga om den vanliga inkomstbeskattningen. Man höjde sedermera gränsen för den beskattningsbara förmögenheten till 50 000 kronor, och

den är i dag höjd till 80 000 kronor. Har man en förmögenhet som understiger 80 000 kronor skall man alltså icke betala någon förmögenhetsskatt. Då uppkommer frågan, om en förmögenhetsredovisning verkligen skall behövas även beträffande små och obetydliga förmögenheter när den icke kan motiveras med andra skäl än att den är av en viss betydelse för de fiskaliska myndigheterna ur kontrollsynpunkt.

Jag hyser den allra största respekt för utskottets ordförande på grund av hans mänskliga objektivitet och hans förmåga till praktisk handläggning av bevillningsutskottets mycket svåra frågor. I denna fråga synes det emellertid som om han skulle anlagt en något omotiverat expertbetonad syn på frågan. När man sysslar med en speciell fråga blir man alltid benägen — det är så mänskligt, även om det finns undantag härifrån — att överdimensionera just den speciella frågan. Balansen i frågans avvägning gentemot andra intressen blir kanske litet dålig. Man blir part i målet. Man blir engagerad på ett sätt, som kanske gör det svårt att bedöma frågan med vad jag skulle vilja kalla litet kylig objektivitet.

Jag har velat lägga fram ett förslag för riksdagen som skulle innebära en förenkling av deklarationsarbetet och, som jag tror, även av taxeringsförfarandet.

Herr Sjödahl säger, att finansministern och även tidigare finansministrar har gjort det till en god vana att komma till riksdagen med vissa förenklingsförslag. Men, säger herr Sjödahl, det skall vara någon måtta även på de goda vanorna. Därför sätter herr Sjödahl och hans vänner i utskottsmajoriteten upp ett varnande finger: »Nu är finansministern lättsinnig! Även om han är besjälad av de lovvärdaste bevekelsegrunder, vill vi i bevillningsutskottet inte längre följa med honom.»

Herr Sjödahl trodde sig finna att lösningen på detta problem var ett återgående till det gamla systemet, med inläggning av förmögenhetsredovisningen i den gamla traditionella fyrsidiga

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet huvudblanketten. Herr Sjö Dahl säger, att detta bör vara en möjlig väg. Riksskattenämnden har, när den presenterat sin nya bilaga för kapitalinkomst och förmögenhetsredovisning, blundat för vad människor behöver i fråga om rationell förenkling av deklarationsförfarandet. Ja, det kan man säga, herr Sjö Dahl, men trots alla förenklingssträvanden har det ändå utvecklat sig dithän att det inte går att pressa in en förmögenhetsredovisning på den firsidiga huvudblanketten. Jag har undersökt detta, och så sent som för ett par, tre veckor sedan fick jag från riksskattenämnden, som väl icke får fränkännas sakkunskap på detta område, en offentlig skrivelse där det förklaras att det icke går att åstadkomma en huvudblankett, vars text är skriven med en stil som kan läsas av en människa, som inte är i fysiologisk mening alldeles speciellt skarpögd, och som är uppställd på ett sätt som innebär en elementär service — alltså innehåller vissa förklaringar och helst även är utformad så, att den kan sättas in i en skrivmaskin — om man måste pressa in förmögenhetsredovisningen i den firsidiga blanketten.

I fråga om deklarationsblankettens rent tekniska uppställning torde riksskattenämnden vara sakkunnig, och det är svårt för mig att nonchalera dess bestämda uppfattning härvidlag.

För mig uppställer sig då frågan: Skall man presentera — jag accepterar herr Sjö Dahls sifferuppgift — 1 500 000 deklarerar en blankett och säga: Ni skall fylla i den här blanketten, men det är meningslöst, det finns ingen fiskalisk motivering eller skattemotivering för det. Ni skall inte betala någon förmögenhetsskatt, men ni skall fylla i blanketten därest ni har en bil. Det är ju snart en miljon människor som håller sig med bil här i landet. Åtskilliga hundratusen medborgare har ett eget hem, ett litet lönspar konto eller något liknande.

I min ungdom hade jag uppdraget att medarbeta i en liten deklarationsbyrå, som regelbundet deklarerade åt en del löntagare. Det var på den tiden då för-

mögenhetsdeklarationen verkligen betydde något, och jag minns att det var rätt krångligt. Alla hade inte varit inne på banken och fått sin ränta inskriven för det gångna kalenderåret och kunde inte redovisa en riktig förmögenhetsställning på sparbanksboken. Det är möjligt att man i dag blivit ordentligare än vad man var för tjugufem, trettio år sedan. Men det är ändå vissa problem, som den enskilde deklareranten lindrigt uttryckt blir irriterad över, därest han får veta att de uppgifter, som han måste fylla i, egentligen icke angår de fiskala myndigheterna. Har han några premieobligationer, är det inte bara att skriva in det belopp som obligationerna lyder på, utan han skall ha reda på kursen också. En vanlig arbetare följer inte obligationskurserna. Skall han avge en korrekt förmögenhetsredovisning, måste han göra detta. Detta är en kontrollhistoria som jag tycker är alldeles onödigt att besvara folk med.

Jag delar inte herr Sjö Dahls uppfattning att en bilist med översvallande glädje sitter och fyller i sin förmögenhetsdeklaration.

Bilägaren gruffar säkert litet och säger: »Om jag inte skall betala någon förmögenhetsskatt för min bil eftersom jag inte haft någon inkomst på den varför skall jag då behöva bry min hjärna med att räkna ut vad som är ett rimligt värdeavskrivningsavdrag på bilen?» Om man har köpt sin Volvo, Volkswagen eller vad det nu kan vara för bilmärke för så och så mycket, står visserligen motororganisationerna till tjänst med att tala om vad som är en rimlig värdeavskrivning det första, andra, tredje året o. s. v. om bilen körts 1 500, 2 000, 2 500 mil etc. Men det är inte allom givet att läsa om detta i motortidskrifterna. Om bilägaren då innerst inne har ett samvete, måste han fråga sig vad som här är rätt och riktigt. Jag tror därför inte att det är med någon glädje precis som denne bilägare sitter och redovisar detta i sin deklaration. I så fall är han faktiskt, tillåter jag mig att säga, som skattedeclarant på något sätt abnorm. Nej, han gruffar naturligtvis ett slag och är irriterad

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet över att han nödvändigtvis skall behöva skriva in även dessa uppgifter i sin deklaration tillsammans med allt annat som skall skrivas in där.

Man kommer då tillbaka till frågan om nödvändigheten att ha denna förmögenhetsredovisning ur kontrollsynpunkt. Därvidlag hänvisade herr Sjödahl till den bastanta sakkunskap som finns hos våra taxeringsintendenter ute i länsstyrelserna. Majoriteten av dem har, sade herr Sjödahl, uttalat sig för att man av kontrollskäl bör ha förmögenhetsredovisningen kvar.

När jag och mina medarbetare i finansdepartementet studerade dessa remissvar i detalj visade det sig — genant nog för våra i övrigt högt kvalificerade länsstyrelser — att en hel del av dem inte kunnat läsa rätt innantill, utan hela tiden utgått ifrån att denna liberalisering i fråga om förmögenhetsredovisningen skulle gälla inte bara för löntagare utan även för rörelseidkare och jordbrukare. Herr Sjödahl nämnde som exempel att en mera intern undersökning av materialet i Kristianstads län hade visat, att det inte var en så förfärligt stor procent som skulle komma undan denna förmögenhetsredovisning. Men, herr Sjödahl, Kristianstads län är just ett av de län, där man blandat bort korten och gjort sin undersökning på *hela* klientelet, således inte bara på löntagarna utan även på rörelseidkare och jordbrukare. Därför menar jag att man måste i princip se på denna fråga ur andra synpunkter.

Löntagaren blir hundraprocentigt ordentligt beskattad. Hans arbetsgivare lämnar ett klart besked om hur mycket vederbörande tjänat. Har löntagaren haft någon liten extraförtjänst får taxeringsmyndigheterna besked härom. Därför behövs det inte några kontrollskott på löntagarna. Men det förhåller sig litet annorlunda med fria företagare och jordbrukare — det ligger i sakens natur, och jag betonar att jag alls icke hyser någon deklarerande uppfattning om dessa yrkesgrupper. För dem finns det inte, såsom för löntagarna, någon total redovisning från ett specifikt håll av vad vederbö-

rande förtjänat under ett år, och därför måste vi helt naturligt ha andra och strängare regler för kontrollen av dem än när det gäller de vanliga enkla löntagarna.

Det är, som jag ser det, ett överdrivet nit när man argumenterar från den utgångspunkten att vi måste ha kvar förmögenhetsredovisningen för kontrollens skull. Denna skulle, om jag förstår saken rätt, innebära, att en taxeringsnämnd i första hand tittar på hur mycket deklarantens förmögenhet ökat jämfört med föregående taxeringsår. Om ökningen varit påfallande stor, skulle taxeringsnämnden, enligt detta resonemang, säga sig att då måste förmögenhetsökningen också på något sätt motsvaras av inkomster för vederbörande. På den vägen skulle alltså kontrollen etableras. Detta gäller emellertid icke för löntagarna. Om en löntagare, bortsett från arbetsgivarredovisningen, verkligen skulle vilja spekulera i skattefusk vore det väl ytterst förvånansvärt om han inte i så fall skulle vara så konsekvent att han även försökte fuska i fråga om sin förmögenhetsställning. Han kan inte gärna i egenskap av deklarant ha en, om jag får använda uttrycket, svart själ, när han fyller i inkomstredovisningen, och en vit själ, när han skriver in förmögenhetsredovisningen. Han måste nämligen vara medveten om att i så fall kommer just denna hans vita själs åtgöranden att vara anledning till att den svarta själens handlande upptäcks. Jag tycker det vore att underskatta den finurlighet, som måste ligga bakom ett medvetet försök att falskdeklarera, om man på detta sätt gjorde gällande att förmögenhetsdeklarationen av löntagare är absolut nödvändig för att man skall komma till rätta med kontrollen.

Det finns en annan synpunkt på detta problem som varit avgörande för utskottsmajoriteten och som ju även återkommer i motionen från centerpartihåll. Man säger att om det genomförs en liberalisering i fråga om förmögenhetsredovisning enbart för löntagare, så skulle detta på något sätt vara orättvist mot fria företagare och jordbrukare. Vad jag

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet här sagt anser jag visa att den synpunkten icke är hållbar. Man kan inte mäta med samma mått, helt enkelt därför att deklARATIONERNA sker från så olika utgångspunkter.

I den rekommenderande skrivning, som utskottsmajoriteten har redovisat i sitt utlåtande, ger man uttryck åt att finansministern hör ha en klapp på axeln för att han vill var med om att förenkla, även om — som jag nyss sade — det måste vara någon måtta i förenklingsarna. Det borde följaktligen vara lämpligt att finansministern sätter sig ner och funderar vidare på detta och sedan kommer tillbaka med en förenkling som gäller över hela linjen. Då går det lättare att klara problemet.

Vi står här inför de oförenliga fordringarna, att man dels vill ha en förenkling och dels vill ha en till ytterlighet gående millimeterrättvisa, där den ene medborgarens intressen skall vägas mot den andres. I detta speciella fall behöver man inte ens tala om vare sig rättvisa eller millimeterrättvisa, eftersom utgångspunkterna är så olika. Tillåt mig bara säga, att fasthåller man vid kravet på millimeterrättvisa blir alla förenklingar omöjliga. Alla schabloniseringar och alla förenklingar förutsätter ju, att man är i viss mån tolerant för att vinna just förenklingar för de stora medborgargrupperna.

Vi skickar nu ut 1 500 000 extra förmögenhetsredovisningsblanketter till folk som egentligen inte skall fylla i dem. Det kostar 90 000 kronor för statsverket att fabricera dessa blanketter. Det är naturligtvis inte hela världen, men då det är en onödig utgift, har man kanske anledning att anföra även en så banal omständighet i den här allmänna debatten.

Ja, herr talman, jag har med detta lilla anförande velat redovisa mina motive-ringar och bevekelsegrunder. Jag fann att herr Sjö Dahl i långa stycken har byggt upp sitt ställningstagande på att han är ense med mig om det orimliga i att uppvakta människorna med onödiga blanketter. Herr Sjö Dahl försöker därför rädda sig över till den gamla förmögenhetsredovisningen i huvudbilagan. Jag

har till yttermera visso — jag sade det nyss — för några veckor sedan fått en officiell skrivelse från riksskattenämnden, i vilken den säger att det inte går att följa herr Sjö Dahl. Det går inte att pressa in förmögenhetsredovisningen i huvudblanketten, om man vill göra människorna till viljes även i andra avseenden, nämligen att få en blankett som innehåller vissa upplysningar och som har en stil som är läsbar även för äldre människor med klenare ögon. Det händer ingen olycka, ärade kammarledamöter, om vi vågar visa de svenska medborgarna det förtroende som Kungl. Maj:ts proposition ändå bygger på. Jag vill följaktligen, herr talman, hemställa om bifall till regeringens proposition.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Det är för mig en något ovan situation att här i en debatt uppträda mot finansministern. Men även sådant får bäras, herr talman.

Finansministern anser att bevillningsutskottet, påverkat av erfarenheterna från taxeringsnämnderna och länsstyrelserna, har visat en alltför expertbetonad syn på denna fråga. Men det är ju ändå de nämnda institutionerna som har att utträtta allt det praktiska arbetet. Riksskattenämnden, vars stora och berättigade auktoritet finansministern härvidlag väl närmast stöder sig på, har mindre anknytning till arbetsfältet än vad både länsstyrelserna och taxeringsnämnderna har. Jag vill erinra om att — om jag inte är alldeles fel underrättad — den förbindelse, som existerar mellan riksskattenämnden och det egentliga taxeringsarbetet genom en viss medlem, var bruten vid det tillfälle, då nämnden fattade sitt beslut. Man saknade i riksskattenämnden hans råd.

Finansministern sade här, att förenklingen inte betydde något för förmögenhetsbeskattningen. Det är inte säkert. Men den betyder relativt litet med hänsyn till den höga gränsen vid 80 000 kronor, som vi för närvarande har för förmögenhetsbeskattningen. Redovisningen av förmögenheterna medför dock, att

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet man kan få ett verkligt grepp om inkomstutvecklingen inte bara då det gäller jordbrukare och rörelseidkare, beträffande vilka det är mest behövt, utan även då det gäller inkomsttagare av annan typ, vilket erfarenheten visar.

Finansministern talade om att en person kunde använda både vita och svarta argument då han skrev sin deklaration. Det är flerfaldiga gånger bevisat, att man tack vare förmögenhetsredovisningen kommer åt personer med den svarta argumenteringen.

Det är fortfarande kraven på en rättvis och likformig beskattning, som jag för min del hävdar och kommer att hävda så länge jag har den post inom bevillningsutskottet, som jag nu har.

Jag har vidare sagt, att detta inte är någon förenkling av betydelse. Det kan knappast vara någon förenkling av någon som helst betydelse, att man inte behöver uppge tillgångarna på sparbank. Samma är förhållandet med ägarna av t. ex. en premieobligation. Jag kan hålla med finansministern om att det för dessa små förmögenheter är meningslöst att ange kursvärde. Men stryk då frågan om kurserna för ägarna av smärre förmögenheter! Varför behöver de lämna den uppgiften? Den uppgiften är av betydelse i fråga om de stora förmögenhetsägarna. Dagskurserna kan i det fallet vara av avgörande betydelse vid bestämmandet av förmögenhetens storlek, men detta gäller inte för de små förmögenhetsägarna. När det gäller dem är endast uppgiften om förmögenhet av betydelse för att man skall kunna få kontroll på inkomsttaxeringen.

Sedan har det här talats om, att det är svårt för bilägaren att veta, med vilket belopp han skall göra avskrivning på bilen, och att denna fråga vållat besvär. Till det vill jag säga, att bilägaren är intresserad av försäkringsbeloppen. Han försäkrar inte rimligen bilen till högre belopp än han kan få den ersatt med. Det vet han, och därför är det inga stora svårigheter att införa den uppgiften på blanketten.

Vi i bevillningsutskottet menar, som jag förut sade, att det inte är någon för-

enkling av betydelse, som man här kan genomföra, och att det är förenat med mycket ringa besvär för deklaranterna att fylla i dessa uppgifter på blanketten. Å andra sidan har vi att ta hänsyn till att det skulle uppstå kontrollsvårigheter. Det är omvittnat från alla de håll, där man sysslar med denna sak, att den föreslagna ändringen skulle medföra betydande svårigheter för taxeringskontrollen. Och att få fram en riktig taxering är inte meningslöst; det är tvärtom mycket meningsfullt. Respekten för beskattningen här i landet vilar på att det svenska folket vet, att alla medborgare är föremål för en likformig och rättvis beskattning.

Jag vill erinra om att överståhållarämbetet bland annat anfört, att den föreslagna ändringen inte bara med all sannolikhet skulle leda till en ökad arbetsbelastning för taxeringsmyndigheterna, utan även till att man i en hel del fall skulle få skicka ut skrivelser och förfrågningar, som kom att medföra mycket mer besvär och mycket mer irritation än vad som är förenat med att deklaranterna lämnar dessa kortfattade uppgifter — ty det är kortfattade uppgifter när det gäller de små förmögenhetsägarna.

Denna proposition hade inte sett dagens ljus, och finansministern hade inte behövt uppträda i denna kammare och försvara den, om inte riksskattenämnden hittat på denna olycksaliga blankett, 1 g. Det är den som är bakgrunden till det hela. Man hade annars sluppit att över huvud taget göra denna reträtt. Man gör nämligen en framstöt för att försöka få, som man tror, enkelhet. Det blir ingen enkelhet. Då stryker man bort hela förmögenhetstaxeringen för ett mycket stort antal personer, trots att alla länsstyrelser och taxeringsnämnder understryker vad den betyder för en rättvis beskattning.

Bevillningsutskottet har riktat en mening, och jag har också framfört den till finansministern. Jag tror det är mycket lyckligt, om bevillningsutskottet såsom riksdagens främsta organ när det gäller beskattningen och finansministerns samarbetar inte bara med den respekt, som bevillningsutskottet är skyldigt finansministern i hans svåra uppgift, utan även

**Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet** med förtroende till bevillningsutskottets vilja att medverka till en riktig lagstiftning. Se inte alltför nedlåtande, herr finansminister, på det svaga ljus, som till äventyrs ändå lyser från bevillningsutskottet!

Herr ANDERSSON, ALVAR, (cp):

Herr talman! Även om jag inte varit motionär i denna fråga och fått motionen bifallen i utskottet, hade det kanske varit rätt onödigt att ta till orda efter utskottsordförandens utmärkta redovisning av utskottets ställningstagande. Men jag skulle i alla fall vilja gå in på några saker, som finansministern uppehöll sig vid.

Finansministern påstår här, att det inte finns någon möjlighet att pressa in förmögenhetsredovisningen i deklara-tionsblanketten, om man skall få den någorlunda begriplig. Jag måste säga, att om man studerar 1957 års blankett, där förmögenhetsredovisningen fanns med, och jämför den med 1958 års blankett, i vilket fall förmögenhetsredovisningen skedde på en särskild bilaga, måste jag konstatera att 1957 års blankett är väsentligt mera begriplig än 1958 års. Nog skall det gå att klara denna sak utan att det behövs stöta på några oöverbärliga svårigheter.

Sedan gav finansministern, skulle jag vilja säga, en vrångbild av en biläga-res bekymmer när det gäller hur han skall redovisa bilen i förmögenhetssamman-ställningen — om det nu är så, att han skall vara tvungen att deklarerar den som förmögenhet. Det är på det sättet, att vad som här föreslås i propositionen är att alla, som har en bruttoförmögenhet på över 50 000 kronor, skall lämna en förmögenhetsredovisning, även om de har skulder, som är större än tillgång-arna, såsom taxeringsvärde å fastighet, förmögenhet på bank och de värden som man åsätter en bil, en motorbåt etc. Å andra sidan skall alla rörelseidkare och jordbrukare göra upp en förmögen-hetsredovisning, hur liten fastigheten än är; så fort exempelvis en fastighet är taxerad som jordbruksfastighet, skall ägaren lämna förmögenhetsredovisning.

Vad innebär då förslaget om en värde-gräns på 50 000 kronor? Låt oss säga att en löntagare, en tjänsteman eller arbe-tare, äger en villa som är taxerad till 45 000 kronor. Om han har skuld på vil-lan eller inte spelar i detta sammanhang ingen roll. Sedan har han en bil, som när den är ny har ett värde av 10 000 kronor. Han kommer då upp i en för-mögenhet på 55 000 kronor, vilken han skall redovisa. Så länge han åsätter sin bil ett värde över 5 000 kronor, måste han i sin deklaration redovisa förmö-genhet, men när bilens värde faller un-der 5 000 kronor, försvinner hans skyl-dighet att redovisa förmögenhet. Om han sedan byter bil, måste han återkomma med förmögenhetsredovisning, om hans nya bil har ett värde över 5 000 kronor. Förhållandet blir detsamma, om han i stället för bil äger en motorbåt eller nå-gonting liknande av ungefär samma vär-de. — Jag undrar, om inte detta blir värre än den nuvarande ordningen.

Det är klart att man alltid skall väga fördelar och nackdelar mot varandra. Om man kunde komma därhän, att ren-odlade löntagare inte alls behövde de-klarera, vore det en annan sak. Vi har om en liten stund att behandla försla-get till förordning om sjömansskatt, vil-ket innebär att åtminstone vissa kate-gorier av sjömän slipper att deklarerar alls; källskatteuttaget får bli den defi-nitiva skatten, men man får nog konsta-tera, att den lösningen inte är lämplig att genomföra annat än just för sådana begränsade kategorier, som har alldeles särskilda svårigheter att avlämna dekla-ration. Vi kan alltså räkna med att de-klarationsförfarandet är nödvändigt, även om man bara skulle ha att röra sig med renodlade löntagarinkomster och arbetsgivaren lämnar uppgift. Då är fra-gan: Innebär förmögenhetsredovisning-en en väsentlig nackdel? Jag tror att de flesta deklaranter betraktar förmögen-hetsredovisningen som den minst ar-betskrävande delen av sin deklaration. Vi har att väga den förenkling, som för-slaget skulle innebära för löntagardekla-rationerna, mot taxeringsnämndernas mö-jligheter att sköta kontrollen. Jag tror

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet att nämndernas arbete, om propositionen bleve bifallen, skulle ökas i inte oväsentlig mån. De finge lov att skaffa in en del uppgifter, som man inte utan vidare har tillgång till, därest den skattskyldige inte lämnade förmögenhetsredovisning, och de fattiga minuter, som deklarerant skulle kunna inbespara, tror jag knappast kan spela någon nämnvärd roll. Man skall komma ihåg, att vi inte lever i ett renodlat löntagarsamhälle utan har alla möjliga schatteringar. Det finns löntagare som äger en liten fastighet, vilken huvudsakligen är bostadsfastighet men i alla fall taxeras som jordbruksfastighet, därför att det är några tunnland jord till den. Det finns också skattskyldiga, som delvis är löntagare men som delvis kan anses vara rörelseidkare. Låt mig t. ex. peka på en sådan kategori som provinsialläkarna. Var vill herrarna och damerna placera dem: som löntagare eller som rörelseidkare? Det blir nödvändigt för taxeringsnämnderna att ta ställning till alla möjliga sådana problem, vilket blir helt överflödigt om förmögenhetsredovisning åligger alla.

Under de år jag deltog i taxeringsarbete hade jag åtskilliga fall, då förmögenhetsredovisningen var av väsentligt värde även i fråga om rena löntagare, kanske inte direkt men indirekt. Nu skall man ju inte här redogöra för enskilda fall i taxeringsarbetet, men jag dristar mig att göra en liten antydning om fall som jag fått erfarenhet av. I en ung löntagares deklaration finner man just i förmögenhetsredovisningen, att han plötsligt blivit ägare till en bil, värd låt oss säga 10 000 eller 12 000 kronor, utan att han under året haft någon inkomst som svarat mot detta inköp och utan att han redovisat skuld på bilen. Det är alldeles naturligt att man då ser efter, hur han kunnat genomföra detta bilköp. Det visar sig då vanligen, att han fått pengarna av någon nära anförvant, som kanske är jordbrukare eller rörelseidkare. Då finns det skäl att titta på denne senare skattskyldiges deklaration. Jag har varit med om att rulla upp fall, som är ganska intressanta men som jag helt

naturligt inte här kan i detalj gå in på. Jag har i alla fall gjort den erfarenheten, att om man inte haft denna förmögenhetsredovisning, skulle man inte ha upptäckt dessa fall.

Ja, jag kunde ha utvecklat dessa synpunkter avsevärt utförligare, men utskottets ordförande har ju på ett utmärkt sätt redovisat utskottets ställningstagande, och därför har jag ingen anledning att fortsätta argumenteringen längre, utan vill ansluta mig till yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Det var bara ett par uttalanden i herr Sjödahls sista inlägg, som jag har litet svårt att låta stå alldeles oemotsagda.

Jag tyckte nog att herr Sjödahl tog till litet för kraftiga ord, när han fördömde det lättsinne som skulle ligga bakom propositionen. Han använde uttrycket, att det här gäller respekten för beskattningen i landet. Detta är ju att tappa allt sinne för proportionerna. Underförstått skulle det väl innebära, att detta land nu olyckligtvis har begävat med en finansminister, som egentligen inte har någon respekt för önskemålet att folk skall deklarerera riktigt och bli rättvist beskattade.

Jag har ju hela tiden försökt göra gällande, att detta är en avvägningsfråga, där de mera renodlade fiskala intressena får vägas mot intresset hos de, skall vi säga, 1 500 000 människor, som man helt i onödan begär uppgifter av. Om det då finns vissa graderingar och nyanser i herr Sjödahls och min bedömning, så har ju det avslöjats i dag, men i fråga om själva grundprinciperna finns naturligtvis inga skiljaktigheter oss emellan. Det menar kanske inte heller herr Sjödahl, men han var ute i krigarens lovliga avsikt att sära och döda, och därför blev hans argument kanske inte riktigt väl övervägda.

Herr Sjödahl gav mig vidare ett exempel på andra förenklingar. Man kan ju säga, att t. ex. små inkomsttagare inte behöver ta upp sina premieobligationer

Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet efter gällande kurs, men att stora inkomsttagare skall göra det. Ja, jag vet att herr Sjödahls ståndpunktstagande i den nu föreliggande frågan, även om det går emot Kungl. Maj:ts regering och finansministern, är bättre övervägt än det uppslag han här gav mig i fråga om förenkling av förmögenhetsredovisningen när det gäller premieobligationernas kurs.

Till sist vill jag bara säga, eftersom man så starkt har hävdlat att bevillningsutskottet i denna fråga har all erforderlig expertis bakom sig, att jag inte förnekar att en ganska imponerande expertis stöder bevillningsutskottets majoritet; men det finns ju ändå en sakkunnig instans som heter Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund — herr Sjö Dahl nämnde den i sitt första anförande — och som klart och tydligt säger: »Såvitt förbundet kan finna synes förmögenhetsredovisningen icke kunna underlätas i vad det gäller jordbrukare och rörelseidkare. Vad andra skattskyldiga beträffar, torde möjligen en viss lättnad i detta avseende kunna tillstyrkas för att dessa inte skall betungas med generella förmögenhetsredovisningar endast för att vinna kontrollmöjligheter för ett mindre antal fall.» Att man sedan är tveksam om huruvida det kan vara lämpligt att gå så långt som till 50 000 kronor, såsom jag gjort i propositionen, det är en annan sak, men i princip har denna instans inte en sådan övertro på kontrollmöjligheterna som utskottets talesmän i dag har givit till känna.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Jag skall försöka att inte ta upp någon av de synpunkter som tidigare har ventilerats i denna debatt utan om möjligt komma med någonting nytt.

Först skulle jag vilja säga, att finansministern ju är en mycket skicklig debattör; men om man då ställer honom mot finansminister Sträng, går det kanske lättare att argumentera. Vi har fått en proposition nr 145, som gäller bland

annat gåvoskatt, och där säger finansministern: »Det är även enligt min mening angeläget att man tillvaratager möjligheterna till kontroll av att skattepliktiga gåvor vederbörligen deklaras.» Och han säger ytterligare: »Jag vill i anslutning härtill erinra om att den kontroll med avseende å gåvobeskattningen, som utövas av beskattningsmyndigheterna vid granskningen av de allmänna självdeklarationerna, kan antagas komma att effektiviseras genom de reformer som nyligen skett på taxeringsväsendets område.» Jag förmodar att finansministern här inte bara tänker på de särskilda taxeringsnämnderna, utan att effektiviseringen skall gälla alla taxeringsnämnder. »I den nya taxeringskungörelsen», fortsätter finansministern, »har också intagits en uttrycklig föreskrift om att taxeringsnämnden skall till taxeringsintendenten översända en förteckning över skattskyldiga som under beskattningsåret givit eller mottagit gåva av sådan beskaffenhet att särskild skatt för gåvan synes ifrågakomma». Detta är infört i taxeringskungörelsens 33 §.

Och då vill jag ta fasta på det av herr Alvar Andersson anförda exemplet om den unge mannen, som plötsligt fick en bil för 12 000 kronor och på förfrågan om hur detta gått till svarade, att han fått en gåva. Jag vill bara ställa en fråga till finansministern — jag höll på att säga att jag knappast räknar med att finansministern skall svara på den, men han kan låta den gå vidare — och den frågan är: Hur skall taxeringsmyndigheten över huvud taget få reda på den gåva det här gäller, om förmögenheter under 50 000 kronor brutto inte skall behöva redovisas?

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Jag tror inte att herr Spetz skall driva det hela in absurdum på det sätt som han gjort, när han tolkat vad jag sagt i arvsbeskattningspropositionen. Det är folk med en helt annan ekonomisk ställning det i allmänhet är fråga om när det gäller kontrol-



Om befrielse från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa viss förmögenhet len av gåvorna. Vi kan ju märka, att när kvarlåtenskapsskatten infördes blev gåvoinstitutet på ett helt annat sätt populärt, och det är mot bakgrunden härav som de skrivningar det här gäller är gjorda. De människor, om vilka här är fråga, lever i små förhållanden med kanske ett eget hem, en sparbanksbok eller en begagnad bil och har således inte någon gåvokraft att tala om. Jag har i varje fall tänkt på ett annat klientel, när jag skrev arvsskattepropositionen.

Herr Alvar Andersson talade om det finurliga i att man genom att ha en förmögenhetsredovisning kunde lägga märke till att en enkel löntagare en dag hade skaffat sig en ny bil och att man sedan kunde nysta upp den historien närmare och komma fram till att det egentligen rörde sig om en jordbrukare, som trots att han inte skulle ha råd ändå hade givit löntagaren pengar så att denne hade kunnat köpa sig en egen bil. Jag måste säga att jag tycker att detta utgör stoff till en intressant deckare. Men man behöver inte göra det så invecklat. Man kan kontrollera jordbrukarna, och avsikten är att kunna göra det med det förslag, som Kungl. Maj:t här har lagt fram och som även bevillningsutskottet på den punkten har accepterat.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Finansministern beskyllde nyss herr Sjödahl för överdrift, men jag undrar vad man skall kalla det, när finansministern säger att jag driver min argumentering in absurdum. Det är nämligen så, herr finansminister, att jag har en viss erfarenhet av taxeringar, och det är ingalunda på det sättet, att det bara är de, som har stora förmögenheter, som ger gåvor. Det förekommer rätt mycket bland löntagare, att även sådana som inte äger någonting alls ger en gåva i form av en revers.

Herr ANDERSSON, ALVAR, (cp):

Herr talman! Finansministern sade att han av mig hade fått stoff till en decka-

re, och det må vara honom väl unnat att använda det på det sättet, men jag tror att det stoff jag dragit fram mera lämpar sig för sanna berättelser ur levande livet.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Eriksson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Eriksson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Eriksson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Eriksson begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 46.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

### Förordningsförslag om sjömansskatt m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om sjömansskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 21 februari 1958 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 92, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om sjömansskatt;
- 2) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);
- 3) förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;
- 4) förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt;
- 5) förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623); samt
- 6) förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272).

Det av Kungl. Maj:t framlagda förordningsförslaget om sjömansskatt innebar bland annat, att sjöman anställd ombord på svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 100 ton skulle erlägga sjömansskatt för sin inkomst ombord. Sjömansskatt skulle dock inte utgå på fartyg, som huvudsakligen användes inomskärs vid kusterna eller i annan inre fart. Sjömansskatten skulle utgå i stället för statlig och kommunal inkomstskatt samt avgifterna till folkpensioneringen och den allmänna sjukförsäkringen. Skatten skulle vara en definitiv källskatt. Sjömannen bleve inte skyldig att deklarerera för inkomsten ombord och skulle inte heller taxeras för denna inkomst. För inkomst i land skulle däremot taxering åsättas efter vanliga regler.

I Sverige bosatta sjömän skulle erlägga skatt efter två sjömansskattetabeller, en för fjärrfart och en för närfart. Om fartyget huvudsakligen användes i nordsjö-

fart eller oceanfart skulle sjömansskatt erläggas efter tabellen för fjärrfart. Å övriga fartyg skulle sjömansskatt utgå efter tabellen för närfart.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

- 1) motionen I: 350, av herr *Spetz*, vari hemställt, att riksdagen måtte vid behandlingen av propositionen angående sjömansskatten besluta, att sådan skatt skulle erläggas av envar som vore anställd i redarens tjänst ombord på svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton, vilket huvudsakligast nyttjades i fjärrfart; samt
- 2) motionen II: 446, av herr *Senander* m. fl.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 92,

- 1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om sjömansskatt;
- 2) för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);
- 3) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;
- 4) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt;
- 5) för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623); samt
- 6) för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);

B) att följande motioner, nämligen

- 1) motionen I: 350, av herr *Spetz*, och
- 2) motionen II: 466, av herr *Senander* m. fl.,

**Förordningsförslag om sjömansskatt m. m.**

mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade anförts av herr *Spetz*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under A 1 hemställa, att riksdagen måtte, med förklaring att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 92 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas och i anledning av motionen I: 350, av herr *Spetz*,

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om sjömansskatt med följande ändringar, nämligen

dels att 1 och 2 §§, 7 § 1 mom. och 21 § 1 mom. samt anvisningarna till 1 § erhöles i reservationen angiven såsom reservantens förslag betecknade lydelse,

dels ock att sjömansskatttabell I erhöles beteckningen sjömansskatttabell och sjömansskatttabell II utginge.

Herr **SPETZ** (fp):

Herr talman! Frågan om en definitiv källskatt för sjömän har länge varit aktuell. Med utskottet kan jag också uttala min tillfredsställelse över att en lösning av frågan nu är på väg. Däremot är jag djupt bekymrad för den lösning propositionen och utskottet anvisar.

Det är ju, herr talman, skillnad på sjömän och sjömän. Det är inte samma sak att ha sitt arbete ombord på ett fartyg, som inte anlöper svensk hamn på årtal, och att arbeta på färjan som går mellan Slussen och Djurgården. Nu indelar propositionen sjöfarten i tre slag. För det första fjärrfart, d. v. s. fart, helt eller delvis, bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven. Där skall sjömansskatten utgå med ett belopp, som är cirka 25 å 30 procent lägre än den som skulle utgå efter en normal taxering. För det andra inre fart, omfattande fartyg som endast går i hamnar, på floder, kanaler eller insjöar eller inomskärs vid kusterna eller i Kalmarsund. Det är en fart, som inte omfattas av sjömansskatten. Slutligen har vi det som i

propositionen kallas närfart och som utgör den sjöfart, som inte kan hänföras till vare sig fjärrfart eller inre fart och där sjömansskatten i princip skall motsvara den skatt, som skulle framkomma vid taxering i vanlig ordning.

All gränsdragning måste ju bli mer eller mindre godtycklig. Så t. ex. kan man ju fråga sig, varför fart i Kalmarsund skall anses som inre fart, medan fart i det beryktade »Smöresund» mellan Helsingborg och Helsingör skall kallas närfart. Fart mellan Göteborg och Malmö skall anses som närfart, därför att det inte finns någon skärgård utanför hallandskusten, men fart mellan Göteborg och Strömstad blir inre fart, därför att vi har skärgård på bohuskusten. Som jag senare skall komma till, anser jag att sjömansskatten inte skall omfatta mer än fjärrfarten, och jag accepterar, om också med en viss tvekan, propositionens definition av begreppet fjärrfart. Frågan om tonnagegränsen skall jag komma till senare.

Mitt ställningstagande till sjömansskatten, som resulterat i min reservation, har skett utifrån tvenne synpunkter. Den första och ojämförligt viktigaste av dessa är av principiell art. En grundläggande princip i svensk skattelagstiftning och vår lagstiftning över huvud taget är att lagen skall vara lika för alla. Likhet inför lagen är ju något man kan kalla en grundlag i vårt land. Det var detta principiella skäl som framfördes i så gott som alla myndigheters avstyrkande av införandet av sjömansskatten år 1949. Man vågar nog säga, att ingenting har hänt sedan 1949 som gjort att dessa principiella skäl har förlorat sin kraft. Om nu ett avsteg skall göras från denna princip, måste uppenbarligen starka skäl föreligga och undantaget omfatta en så liten grupp som möjligt, så att endast de krav, som motiverar avsteget, tillgodoses.

Nu är det så — det framhålles av såväl utskottet som reservanten — att för vissa sjömän, nämligen för dem som utför sitt arbete på långt avstånd från hemlandet, föreligger stora svårigheter att fullgöra deklarationsskyldigheten eller att bevaka besvärsmöjligheterna. Från-

### Förordningsförslag om sjömansskatt m. m.

varon från hemlandet medför också, att vissa sociala förmåner icke kan utnyttjas av dessa sjömän på samma sätt som av andra medborgare, som mera regelbundet har möjlighet att besöka hemorten. Konstaterandet av dessa förhållanden ger även enligt min mening ett fullgott skäl för det avsteg från eljest gällande lagregler som införandet av sjömansskatt innebär. Däremot saknas varje principiell motivering för att utsträcka omfattningen av sjömansskatten till sådan fart, där de anställda regelbundet anlöper hemlandet och sålunda inte har någon svårighet att följa taxeringsförordningen eller att utnyttja sociala förmåner i samma utsträckning som andra skattskyldiga.

Utsträckningen av området för sjömansskatt till vad författningen kallar närfart har motiverats av praktiska skäl — svårigheterna att göra en ordentlig gränsdragning o. s. v. Jag kommer därvid in på den andra synpunkten, nämligen frågan om vad som är praktiskt. Jag medger att man kan bedöma svårigheten att vidta vissa administrativa åtgärder högst olika. Mot de s. k. sakkunnigas uppfattning står t. ex. uppfattningen hos länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Jag skall inte försöka väga tyngden av dessa olika uppfattningar, men jag kan inte underlåta att påpeka, att till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län är knutet det sjömansskattekontor som handhar den nu gällande sjömansskatten för utländska sjömän och att det utvidgade sjömansskattekontoret likaså skall knytas till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Denna länsstyrelse har med skärpa uttalat sig för en sådan begränsning som jag har föreslagit.

Det är ju tre parter som berörs av sjömansskatten: den skattskyldige, redaren och sjömansskattekontoret. Hur kommer det att ställa sig för dessa?

En sjöman, anställd i närfart, är ofta, kanske i regel, bunden till hemorten genom ett eget hem, ett litet jordbruk eller förvärvsarbete mellan seglationsssäsongerna. Jag kan från Bohuslän nämna, att en stor grupp sjömän under tre till fyra månader om året sysslar med islands-

fiske, som ju inte kommer att taxeras enligt denna författning. Alla dessa grupper är deklarationskyldiga, oavsett om de erlägger sjömansskatt eller inte, för den hyra som de uppburit för den tid de varit anställda ombord. För dem utgör då sjömansskatten snarast en komplikation av deklarationsbestyret. Skattetabellen är ju, som jag nyss nämnde, i princip utformad så, att den skatt vederbörande får erlägga i närfart skall motsvara vad som skall betalas enligt en normal taxering. Att sjömansskatten under vissa förhållanden kan innebära en skärpning av skattebördan har påvisats bland annat av Svenska sjöfolksförbundet. Bevillningsutskottet kan i det fallet inte anvisa någon annan utväg än att vederbörande skall söka jämkning på grund av väsentligt nedsatt skatteförmåga. Detta är enligt min mening en föga tillfredsställande och därtill mycket osäker utväg. För flertalet blir det därför ingen fördel vare sig ekonomiskt eller ur förenklingssynpunkt.

För rederierna i närfart innebär sjömansskatten ingen praktisk fördel. Detta gäller alldeles särskilt de redare för mindre fartyg, som ofta själva är befälhavare på fartyget. För dessa redare är det nuvarande uppördssystemet betydligt enklare. Det gäller ju för dem bara att varannan månad inbetala den innehållna preliminärskatten med hjälp av skattetalongen.

Det föreslagna uppördssystemet kommer att bli betydligt besvärligare inte bara för redarna, utan även för sjömansskattekontoret. För kontoret betyder givetvis varje begränsning av området för sjömansskatten en lättnad i arbetet. Uppenbarligen kan man med skäl vänta, att de stora rederierna icke kommer att våla kontoret några svårigheter, men svårigheter med kontroll och felaktigheter vid inbetalning och redovisning kan väntas från de små rederierna som jag nyss talat om.

Genom en begränsning av sjömansskattens omfattning till fjärrfart bortfaller behovet av tvenne skattetabeller, och därmed bortfaller en källa till irritation.

**Förordningsförslag om sjömansskatt m. m.**

Slutsatsen av denna redovisning blir enligt min mening, att även praktiska skäl talar för en begränsning.

I min motion hade jag som gräns föreslagit 500 registerton med rätt för sjömansskattenämnden att medge dispens för fartyg mellan 300 och 500 registerton. Av lagtekniska skäl har jag i reservationen föreslagit att gränsen skall sättas vid 300 ton. Det åligger enligt 21 § sjömansskattenämnden att i varje särskilt fall lämna besked beträffande de fartyg, ombord på vilka de anställda skall erlägga sjömansskatt. Då det är sällsynt att fartyg under 500 ton ssyselsättes i fjärrfart, blir resultatet i verkligheten exakt detsamma, vare sig man i lagtexten sätter gränsen vid 300 ton eller vid 500 ton med dispensmöjlighet för fartyg mellan 300 och 500 ton.

Då sålunda principiella skäl talar för en begränsning av sjömansskatten till att omfatta fjärrfart och även praktiska skäl överväger för en sådan begränsning, hemställer jag, herr talman, om bifall till min reservation.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag instämmer i vad reservanten redan anfört, att det är en stor och svår fråga som härmed bragts till ett avgörande.

Nu är reservanten och utskottet litet oense om hur denna skatt skall utformas, och det är ju uppenbart att en källskatt, som skall verka som en definitiv skatt, måste tillyxas efter rätt grova schabloner. Det är inte möjligt att gå fram någon annan väg.

Att fjärrfarten bör beskattas milt, har man nog allmänt varit tämligen ense om. Man kan ju säga att detta strider mot principen om likhet i beskattningen. Men dessa människor, som arbetar på fartyg i fjärrfart, lever under så olika förhållanden mot den svenska befolkningen i övrigt, att det redan av den anledningen kan vara motiverat att för dem ha en lindrigare beskattning.

Det kan naturligtvis finnas olika meningar om man skall ha en särskild

skattetabell för sjöfolk i närfart. Jag vill inte alls underkänna de synpunkter, som framfördes av herr Spetz, men man får ju erinra sig att skattetabellen närmast är avpassad för att ungefär motsvara en beskattning, verkställd genom taxeringsnämnden, av andra svenska inkomsttagare. Om man inte hade två tabeller, kunde det medföra besvärligheter, om ett fartyg övergår från fjärrfart till närfart, eller tvärtom, och om besättningsmän byter från fjärrfart till närfart, eller omvänt. Under sådana omständigheter är det lämpligt att ha två tabeller, för att på det sättet, i ena fallet med hjälp av fjärrfartstabellen och i det andra fallet med hjälp av närfartstabellen, få en definitiv källskatt.

Man kan naturligtvis diskutera var den nedre gränsen skall sättas. Gränsen har ju satts till 100 registerton. Herr Spetz har som motionär föreslagit 500 och som reservant 300 registerton. Jag vill erinra om att de danska och norska förslagen går på ett tontal, som motsvarar det svenska. I det norska sjömansskattesystemet är gränsen 100 ton, och i det danska förslaget, som ännu inte är genomfört, är den 150 ton. Det har ju varit ett internordiskt samarbete i fråga om sjömansskatten, och man har därvid strävat efter att få likartade regler, beroende på att det i rätt stor utsträckning förekommer en förflyttning av besättningsmännen mellan fartyg i det ena och det andra landet. Av den anledningen har man velat få till stånd relativt lika tonsatser. Den saken vinner man med propositionens och utskottets förslag, men inte med reservantens.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till det föreliggande förslaget.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talman, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående punkten A 1 av utskottets i det nu förevarande betänkandet gjorda hemställan och särskilt beträffande utskottets hemställan i övrigt.

### Om full sysselsättning och trygghet i anställningen

Sedermera gjordes i enlighet med de i fråga om punkten A 1 förekommande yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i övrigt hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skattefrihet för belopp, som utgår på grund av vissa s. k. riskgarantier, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

### Om full sysselsättning och trygghet i anställningen

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 19, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag i frågan om full sysselsättning och trygghet i anställningen.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 118 i första kammaren av herr *Olsson, Erik*, m. fl. och nr 139 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Östersund m. fl. hade föreslagits, att en utredning med det snaraste måtte tillsättas i avsikt att så snabbt som möjligt komma med förslag i den för många anställda och för samhället som helhet så betydelsefulla frågan om full sysselsättning och trygghet i anställningen.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I:118 och II:139 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade avgivits

1) av herr *Domö*, som likväl ej antytt sin åsikt;

2) av herrar *Hagnell* och *Nilsson* i Östersund, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I:118 och II:139 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå, att en utredning med det snaraste måtte tillsättas för att så snabbt som möjligt komma med förslag i de för många anställda och för samhället som helhet så betydelsefulla frågor om full sysselsättning och trygghet i anställningen, för vilka i reservationen redogjorts och vilka sammanfattats i punkterna 1—3 i reservanternas yttrande.

Herr **OLSSON, ERIK**, (s):

Herr talman! Den avfolkning av landsbygden som under senare år fortgått i allt snabbare takt har väckt allmän oro och bekymmer. Vid upprepade tillfällen har detta förhållande varit ämne för överläggningar såväl på det lokala planet som på riksplenet. I allmänhet har man då konstaterat att denna utveckling är olycklig och bör stoppas. Man har varit överens om det ytterst önskvärda i att folk kan beredas utkomst och trivsel även ute på landsbygden. Detta problem om avfolkningen är naturligtvis av olika dimensioner i olika län, och det är väl så att mitt hemlän, Jämtlands län, kanske har det svårast. Det finns många orsaker till detta. En av orsakerna är väl att länet saknar kust och hamnar och därför har svårt att få den differentiering av näringslivet som är nödvändig för att man skall kunna behålla folk ute i bygderna. En annan orsak torde vara den brist på tätorter som råder i länet. Vi har ju bara en stad, och den har ställningen som centralort för hela detta vidsträckta län. Man har nog tänkt sig att i det avseendet kunna få något bättre förhållanden genom att få till stånd små tätorter ute på landsbygden och där kunna ordna det så att folk skall kunna trivas och leva och ha sin utkomst.

Sådana små tätorter har vi inte heller så många. Några få har dock utbildats. En av de mera betydande, som blivit

**Om full sysselsättning och trygghet i anställningen**

centralort för västra Jämtland, är Järpens samhälle i Undersåkers kommun. Vi hade också vissa förhoppningar när det gäller det området, att utvecklingen skulle gå framåt i samband med bland annat den s. k. Trondheimsledens tillkomst, då vi skulle få en lättare in- och utförsel av varor över isfri hamn i Trondheim. Så har det emellertid inte gått.

Järpens dominerande industri, Tegefors verk, som är en av Jämtlands äldsta industrier för framställning av sulfitmassa, har nedlagts, och vi har i stället fått en mindre anläggning för framställning av slipmassa. Det har gått den vanliga vägen. Det var ett stort företag, en koncern från kusttrakten, som fick hand om detta företag. Företaget hade rätt goda naturtillgångar. Jag kan nämna att bolagets tillgångar av skogsmark uppgick till något över 30 000 hektar. Något över 28 000 har koncernen i fråga påstått, men då har de inte räknat med all skogsmark. Den riktiga siffran torde vara något över 30 000 hektar. Vidare har man elektrisk kraft från en kraftstation inte mindre än 1 200 kilowattår gratis och 800 kilowattår till nedsatt pris. Allt detta är värdefullt, och industrien har i allmänhet gått bra. Under åtminstone ett tiotal år före koncernens övertagande av industrien har den givit skaplig vinst varje år, frånsett två år, den ena gången på grund av att fabriken blev eldhärjad och den andra gången på grund av vissa andra driftstörningar. I övrigt har den givit ganska gott överskott. Sedan gammalt har också Järpenfabriken varit känd för att tillverka förstklassiga produkter. Man har sagt att järpenmassan har sålt sig själv.

Anledningen till att den gamla industrien nedlagts och man övergått till annan industri och kraftigt reducerat antalet arbetare är därför litet svår att förstå. Det har också uppstått en ganska stor motsättning mellan Undersåkers kommun, som närmast drabbats av detta, och den koncern som står för företaget, en motsättning som jag mycket beklagar men som jag också förstår. Det

har sagts från kommunens sida att man inte i tid fick underrättelse om dessa planer, och man måste medge att det är riktigt. Första gången planerna verkligen lades på bordet var den 2 oktober 1956 vid ett sammanträde med företagsnämnden. Då förklarade koncernen att man inte längre kunde driva den industri som fanns i Järpen, därför att tillverkningen av sulfittillverkningsmassa inte lönade sig. Vid det tillfället var ingen representant för kommunen kallad. Företaget har åberopat att municipalnämndens ordförande var närvarande. Det var emellertid mera en lyckträff, då han tillhör företagsnämnden och tack vare detta kom med.

Detta tyckte man inte var så särskilt alarmerande. Det sades nämligen att företaget hade för avsikt att starta en ny industri, ett pappersbruk, och att detta pappersbruk skulle som råvara bland annat använda slipmassa som skulle tillverkas i Järpen. Det såg ut som om det skulle bli en utveckling till det bättre. Det dröjde ända till den 24 juni 1957, innan företaget kungjorde att det inte blev något av med pappersbruket, att man i stället skulle nöja sig med en provisorisk anläggning för framställning av slipmassa och att man sedan med ledning av utvecklingen av denna produktion skulle bedöma om man skulle fortsätta eller helt lägga ner driften i Järpen.

Detta var naturligtvis ett dråpslag för både Järpens samhälle och Undersåkers kommun och betänkligt även ur länets synpunkt. Vi har inte så många industrier där uppe. Denna representerade säkert en tiondel av den totala industrien inom Jämtlands län.

Jag vet att innan den koncern, som nu äger företaget, drev detta företag var antalet anställda omkring 200 man, och vid nedläggningen av sulfittillverkningen i höstas var antalet anställda 150 man. Det låter inte mycket, men för våra förhållanden är det mycket och speciellt för ett samhälle av den karaktär som Järpen har. Järpens samhälle är ett municip med inte fullt tusen-talet invånare men ett litet bra sam-

### Om full sysselsättning och trygghet i anställningen

hälle, ett samhälle där man har trivts. De flesta har arbetat inom industrien. Man har svurit över basen, man har kallat företaget för utsugare och man har grålat över ungdomarna, speciellt dem i fotbollslaget och ishockeylaget. De har varit några veklingar. Men i själva verket har man trivts storartat, och det har inte varit lätt att komma dit och göra några anmärkningar mot de uppräknade kategorierna, ty då har man genast varit färdig att försvara både sitt företag, sitt samhälle och sina ungdomar. Det har varit ett samhälle där man har arbetat och trivts, där det gått framåt och där kommunen sökt skapa trivsel och god stämning.

Man har lagt ned åtskilligt arbete på samlingslokaler och andra offentliga anläggningar. Man har byggt skolor, bland annat en liten förnämlig realskola, som är en sällsynthet uppe hos oss. Man har på det sättet försökt skapa ett modernt samhälle. Men när den nu aktuella händelsen kom, rycktes grunden undan. Det är förstäeligt att det blir bitterhet och att man kände allt hopplost.

Vad gäller utskottsutlåtandet vill jag säga några ord om referatet av remissyttrandena. Det är rätt omfattande och fullständigt när det gäller koncernens uttalanden och även när det gäller andra som är ur motionärernas synpunkt negativa. Vi hade till motionen fogat en utredning, som utarbetats på uppdrag av Undersåkers kommun och Landskommunernas förbund. Som expert hade anlåtats jägmästare Christian Kaijser, som har arbetat inom detta gebit som företagsledare i 25 år och hälften av denna tid vid Järpenfabriken. Denna utredning, som kommit till helt andra resultat än t. ex. koncernens utredning, är knappast nämnd i utskottsutlåtandet. Den har nämnts endast i förbigående på en rad. Detta tycker jag är anmärkningsvärt. Jag har inte den sakkunnsighet som erfordras för att kunna bedöma de olika utredningarna här, men här står påstående mot påstående, och därför anser jag det vara skäl att få frågan ordent-

ligt klarlagd. Det är därför jag i min motion har begärt en statlig utredning.

Vad gäller koncernens yttrande över motionen vill jag endast beröra en enda sak. Man vill ju här framställa bolaget som en stor välgörare för sina anställda, och det är inte utan att detsamma även gäller för kommunen och samhället i fråga. Man kan ju säga att det hade varit riktigt, om företaget hade fortsatt driften och ordnat så att de anställda hade kunnat stanna kvar i Järpen och få sin utkomst där. Bland annat nämnes att 28 man hade erbjudits arbete i bolagets sulfittfabrik i Vallvik, men endast åtta har accepterat.

Ja, där finns det ett frågetecken i denna sak. Jag har mig bekant att de som vägrade att flytta till Vallvik gjorde det av det skälet, att det råder brist på bostäder i Vallvik och att de sålunda inte hade möjligheter att få bo hyggligt där. Av den anledningen har de sökt sig till andra håll och inte stannat i företaget. På den punkten kan man ifrågasätta klokheten i det hela. Man kan säga att en så liten industri som det här är fråga om, med tillverkning av i runt tal 20 000 ton sulfittmassa per år, inte kan löna sig. Vi har rätt många industrier av den storleksordningen och även mindre här i landet. Den enda sulfittfabrik vi har kvar uppe i Jämtland är Hissmofors AB, som tillverkar omkring 20 000 ton per år. Vi skulle inte alls vara tilltalade av att denna industri eventuellt bortrationaliserades, men risken därför är inte så stor, eftersom det är ett självständigt företag, och därför finns det väl möjligheter att det kan fortsätta driften.

Man kan fråga sig vad som har föranlett att ett företag som tidigare gått med vinst helt plötsligt går med förlust. Orsaken därtill ligger väl i någon mån i redovisningen. Jag nämnde tidigare att företaget hade cirka 30 000 hektar skogsmark. Tidigare gick denna in i Tegeforsverkets räkenskaper och redovisades gemensamt med tillverkningen av trämassa. Nu har den införts under koncernens skogsförvaltning och alltså försvunnit ifrån Tegefors verk som fö-



**Om full sysselsättning och trygghet i anställningen**

retag. Det kan vara en av orsakerna.

Man kan också fråga sig, om det är klokt att på det här sättet lägga ned ett företag. Det sägs att det var nedslitet. Det råder tvist även om den saken, men just den här historien med bostäderna säger väl något. Det finns bostäder i Järpen. Där kan man bo och där kan man få sin utkomst utan att några nya bostäder behöver byggas. Vid det andra företaget däremot saknas det bostäder. Där fordras en nyinvestering. Jag ifrågasätter om det är klokt att rasera en god industri och bygga på ett nytt ställe, utöka till större dimensioner där och samtidigt lägga ett samhälle ganska öde.

I de i utskottsutlåtandet refererade handlingarna uppges, att bolaget i god tid, redan i oktober 1956, varslade om omställningen av driften. Kommunen var emellertid icke representerad vid det sammanträdet. Bolaget förklarade också den gången, att omställningen skulle ske på annat sätt än vad som sedan blev fallet. Det sades att man skulle ordna med en ersättningsindustri, som i stort sett skulle ge samma arbetsmöjligheter som man hade haft vid den tidigare fabriken. Man hade alltså anledning att vänta sig en ganska förmånlig utveckling. Den 24 juni 1957 meddelades det emellertid definitivt att industrien skulle läggas ned och ersättas med ett provisoriskt träsliperi. Detta företag skulle till en början kunna ge arbete åt 80 man. Om driften visade sig lönande ämnade man, förklarade bolaget, göra träsliperiet permanent, och då skulle man kunna bereda arbete åt ett 60-tal man, således sammanlagt en tredjedel av hela den ursprungliga arbetsstyrkan.

Motionärerna begär att det skall till sättas en utredning, som med utgångspunkt från detta speciella fall skall göra en ordentlig undersökning av vilka åtgärder som kan vidtas för att man ute i de många små samhällena i landet skall kunna få behålla existerande arbetsmöjligheter vid där förefintliga företag. Utskottet vill inte tillstyrka motionärernas begäran utan hänvisar bl. a. till redan pågående utredningar. Utskottet

förklarar att det av motionärerna påtalade fallet icke visar att den av oss begärda utredningen är nödvändig. Man kan naturligtvis ha den uppfattningen, men varken i Järpen eller Undersåker har man den inställningen, vilket ju bl. a. framgår av det remissvar som avgivits av Undersåkers kommunalnämnd.

Utskottet har skrivit i viss mån välvilligt, då det förklarar, att »också de kommunala organen, vilka ofta i sista hand får bära konsekvenserna av sysselsättningsminskningar», bör informeras om driftsnedläggelser. Det är naturligtvis vackert sagt, men ett sådant uttalande ger ju faktiskt ganska litet i sak.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen nr 2 av herrar Hagnell och Nilsson i Östersund.

Herr BOO (s):

Herr talman! Motionärerna har med utgångspunkt från ett aktuellt fall framställt krav på en utredning av den betydelsefulla frågan om full sysselsättning och trygghet i anställningen. Alla är vi väl nu för tiden mycket lyhörda för detta krav — åtminstone är jag det i hög grad. Jag har därför full förståelse för motionärernas initiativ i och för sig när det gäller den principiella sidan av saken.

Nedläggandet av en industri är ju alltid en ganska allvarlig sak för en ort, ja, kanske för en hel bygd. Det är helt naturligt att man reagerar och kräver åtgärder, när en industri nedläggs. Sedan utskottet tagit del av föreliggande ärendet och studerat remissvaren, måste vi emellertid inom utskottsmajoriteten säga oss, att det företag som det här gäller inte begått några egentliga fel mot »spelreglerna», om jag får använda det uttrycket, såvida man inte anser att ett företag är skyldigt att för all framtid upprätthålla samma produktion på samma ort — och det är väl ingen som gör.

Såvitt vi kunnat finna av handlingarna i ärendet har företaget fullgjort sina skyldigheter enligt det varselavtal som

### Om full sysselsättning och trygghet i anställningen

existerar. Företaget har vidtagit åtgärder för att överflytta den friställda arbetskraften till sina anläggningar på andra orter, man har beslutat om avgångspremier för friställda arbetare o. s. v. Vidare har arbetsmarknadsstyrelsen kunnat redovisa att omställningen till en ny tillverkning med betydligt mindre antal anställda icke har föranlett någon egentlig arbetslöshet på orten. Man har kunnat omplacera den ledigblivna arbetskraften, givetvis med vissa förflyttningar av arbetskraft till andra orter.

Det enda som man synes kunna lasta företaget för är att det inte uppfyllt det moraliska kravet, att det i det aktuella skeendet borde haft en god och fortlöpande kontakt även med de kommunala myndigheterna. Men det står, såvitt jag vet, ingenting skrivet i lag om att så skall ske, även om det numera är vedertaget att man förfar så. Utskottet har också påtalat denna underlåtenhet i sin skrivning. I övrigt måste jag konstatera, att jag i flera andra liknande sammanhang som det av motionärerna nu påtalade har sett prov på en väsentligt större nonchalans från företagsledningarnas sida än vad som framkommit i det aktuella fallet.

Bakom motionärernas och reservanternas hemställan om en utredning för att söka lösa frågan om full sysselsättning och trygghet i anställningen ligger två preciserade önskemål. Man vill att utredningen skall inriktas på att åt samhället skapa ett organ som kan ersätta misslyckade enskilda företag. Vidare vill man att utredningen skall undersöka, om inte den offentliga insynen i de privata företagen bör ökas väsentligt, så att både myndigheter och anställda får en bättre inblick än de för närvarande har. Båda kraven kan i och för sig vara berättigade, ur principiell synpunkt. Men om man ser litet grand på hur motionärerna vill ha det ordnat, blir man ändå betänksam. De vill ha »ett organ, som i fråga om personella och ekonomiska resurser är i stånd att genom industriell expansion ersätta de misslyckade enskilda företagen och vara i stånd att even-

tuellt överta dessa företags tillgångar eller vidta de andra åtgärder, som kan bedömas nödvändiga för att öka sysselsättningen om möjligt direkt på den berörda orten».

Inte är det väl meningen att vi skall skapa ett organ i samhället, som skall gripa in och rädda företaget, som redan visat sig omöjliga att driva av de enskilda ägarna? I det sammanhanget har utskottet sagt, att om man än har satt full sysselsättning som mål, får denna målsättning dock inte drivas så långt att den inom varje bransch och på varje ort skulle förverkligas till alla delar. Det vore orimligt att driva det därhän.

Avsnittet om insyn i företagen kan delas upp i ett par spörsmål. Det ena är företagsnämndernas verksamhet och möjligheterna att genom dem i god tid få bättre information om ett företags ekonomiska ställning. Det andra gäller att genom ändringar i lagstiftningen ålägga bolag och ekonomiska föreningar att redovisa sina ekonomiska resultat på sådant sätt att man finge bättre inblick i företagen. Beträffande det första spörsmålet har vi sagt att, eftersom det finns avtalsöverenskommelse på arbetsmarknaden om insynen i företagen från de anställdas sida genom företagsnämnder, är det väl lämpligt att så långt som möjligt fortsätta på den vägen och försöka få en frivillig överenskommelse om ökning av denna verksamhet, om den — som det har uttryckts — inte är tillfredsställande. I fråga om en ändring av lagstiftningen har utskottet sagt ifrån, att utskottet inte är berett att i detta sammanhang förorda en utredning.

Med det anförda, herr talman, ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **OLSSON, ERIK**, (s):

Herr talman! Utskottets ärade v. ordförande säger att ett samhällsengripande i sådana fall som detta är orimligt. Jag undrar bara vad som skett i vissa fall, förutsatt att företagen varit tillräckligt stora. Man säger att andra aktuella fall har en helt annan betydelse; företagen har varit så och så stora. För de små fö-

**Om full sysselsättning och trygghet i anställningen**

relagen görs ingenting. Men i små förhållanden blir det lilla stort, och det är fallet med Järpenfabriken.

Utskottet medger att man borde ha haft bättre kontakt med kommunerna, att detta är sedvänja. Så har emellertid ej skett. När så är förhållandet, varför skulle man då inte kunna undersöka möjligheterna att få en lagstiftning på den punkten? Om de lokala myndigheterna i detta fall i tillräckligt god tid fått kännedom om vad saken gällde, hade det funnits större möjligheter att rädda Järpens samhälle än det nu finns. Kommunen har nämligen tillsatt en industrikommitté, som tycks ha en viss framgång i sitt arbete; det är bara det att kommittén tillkom så långt i efterhand, att de flesta ungdomarna och den bästa arbetskraften hunnit flytta, innan den nått något resultat.

Detta gör att jag, herr talman, vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr BOO (s):

Herr talman! Jag vill säga till herr Olsson att jag inte anser, att ett samhällsinsgripande i och för sig är orimligt, om det finns befogade skäl därtill, men mitt anförande och utskottets utlåtande ger vid handen, att vi inte funnit tillräckliga skäl föreligga för ett direkt samhällsinsgripande i det aktuella fallet. På den motivering som motionärerna och reservanterna har framfört kan vi inte heller förorda en så omfattande utredning. För övrigt har utskottet i slutet av sitt utlåtande hänvisat till att en stor del av problemen redan är föremål för utredning av stabiliseringsutredningen.

Herr Olsson sökte vidare göra gällande att det här är fråga om ett mindre företag och att det därför fick gå som det ville. — Om det däremot är fråga om ett stort företag, så griper samhället in.

Nej, herr Olsson, den väsentliga skillnaden är inte att företaget är större eller mindre, utan skillnaden är att i det större företaget — det är väl Uddevallavarvet som herr Olsson åsyftar, förstår jag

— är det fråga om en industri, som har beställningar för årtal framåt och har möjlighet att skapa sysselsättning om den bara får det kapital som är nödvändigt. Det var endast brist på kapital som skapade svårigheterna där. I det fall som herr Olsson här speciellt syftar på är det däremot fråga om en omställning av ett företags verksamhet. Företaget har här från sina utgångspunkter funnit att det inte fanns någon bärighet för den gamla produktionen. Därför rationaliserade man och lade om till annan verksamhet.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föreliggande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar Hagnell och Nilsson i Östersund vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Olsson, Erik, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Hagnell och Nilsson i Östersund vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Olsson, Erik, begärde rösträkning, verkställdes nu vote-

**Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.**

ring medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut röster-na hava utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 22.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphävande av lagen den 26 juni 1936 (nr 336) angående förbud mot förvärv från utlandet av vissa fartyg, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

**Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.**

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 20, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändringar i vägtrafikförordningen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 14 februari 1958 dagtecknad proposition, nr 69, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t

dels anhållit om riksdagens yttrande över vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648);

2) förordning om ändrad lydelse av 27 § förordningen den 25 oktober 1940 (nr 910) angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.;

dels ock jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till

3) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 28 september 1951 (nr 649) om straff för vissa trafikbrott.

I propositionen hade bland annat föreslagits vissa ändringar i reglerna om förarprov och utfärdande av körkort i

syfte att göra personundersökningen mera effektiv och hindra att körkort tilldelades den, vilken bruste i de egenskaper, som borde fordras av en motorförare.

I anledning av propositionen nr 69 hade inom riksdagen väckts 15 motioner, nämligen

de likalydande motionerna nr 334 i första kammaren av herr *Arvidson* samt nr 430 i andra kammaren av herrar *Lothigius* och *Gezelius*,

de likalydande motionerna nr 335 i första kammaren av herr *Geijer* och nr 431 i andra kammaren av herr *Gustafsson* i Stockholm,

de likalydande motionerna nr 337 i första kammaren av herr *Lundström* m. fl. och nr 436 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Stockholm m. fl.,

de likalydande motionerna nr 338 i första kammaren av herr *Edström* m. fl. samt nr 438 i andra kammaren av herrar *Carlsson* i Stockholm och *Löfroth*,

de likalydande motionerna nr 339 i första kammaren av herr *Edström* och fru *Hamrin-Thorell* samt nr 437 i andra kammaren av herr *Jönsson* i Jämtlands Sikås m. fl.,

de likalydande motionerna nr 340 i första kammaren av herr *Alexanderson* m. fl. och nr 435 i andra kammaren av herr *Eliasson* i Stockholm,

de likalydande motionerna nr 341 i första kammaren av herrar *Nyström* och *Grym* samt nr 433 i andra kammaren av fru *Svensson* m. fl. samt

motionen nr 434 i andra kammaren av herr *Henningsson* m. fl.

Vidare hade utskottet till behandling i förevarande sammanhang förehaft följande under den ordinarie motionstiden vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

de likalydande motionerna nr 271 i första kammaren av herr *Hermansson* och nr 342 i andra kammaren av herr *Björkänge*, om införande på försök av

## Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.

viss hastighetsgräns för motorfordon samt

motionen nr 346 i andra kammaren av herr *Helén*, angående åtgärder i syfte att nedbringa olägenheterna av omdömeslös motorcykeltrafik i tätorterna.

I de likalydande motionerna I: 339 och II: 437 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att körkort skulle vara provisoriskt under två år, räknat från dagen för dess utfärdande, och benämnas nybörjarkörkort.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

A. att riksdagen i anledning av de vid förevarande proposition, nr 69, fogade förslagen till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648) samt förordning om ändrad lydelse av 27 § förordningen den 25 oktober 1940 (nr 910) angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. ävensom motionerna I: 334 och II: 430, I: 335 och II: 431, I: 338 och II: 438 samt I: 340 och II: 435 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet i utlåtandet anfört;

B. att riksdagen måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 28 september 1951 (nr 649) om straff för vissa trafikbrott;

C. att förevarande motioner

1. I: 271 och II: 342,
2. I: 334 och II: 430,
3. I: 337 och II: 436,
4. I: 338 och II: 438,
5. I: 339 och II: 437,
6. I: 341 och II: 433,
7. II: 346 samt
8. II: 434,

i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i utlåtandet anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen hade utskottet beträffande körkortsgivningen yttrat bland annat:

»Det i motionerna I: 339 och II: 437 framförda förslaget om att körkort skall vara provisoriskt under två år, räknat från dagen för dess utfärdande, och benämnas nybörjarkort kan utskottet icke ansluta sig till. Enligt förslaget har bestämelsen om provisoriskt körkort icke förenats med några andra praktiska bestämmelser än just den, att det skall benämnas nybörjarkörkort. Den psykologiska betydelsen av en sådan benämning — motionärerna synes lägga stor vikt härvid — torde i hög grad vara beroende av i vilken mån till benämningen är knutna några särstadganden för innehavaren av körkort av ifrågavarande slag. Den skärpta tillsyn över de nyblivna förarna, som synes vara ett av ledmotiven för motionärerna, skapas eller främjas icke blott och bart genom att de nyutfärdade körkortet erhåller en särskild benämning. Därtill fordras också att särskilda kontrollåtgärder sättes in mot innehavare av körkort, varom här är fråga. Några praktiska förslag i sådant avseende innehåller motionerna icke. För övrigt vill utskottet för sin del gärna ansluta sig till departementschefens uttalande, att manöverfel, som beror på bristande rutin hos en nybliven förare, i regel bör bedömas mild.»

Reservationer hade anförts

I. beträffande körkortsgivningen:

av herrar *Edström* och *Jönsson* i Jämtlands Sikås, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den lydelse, reservationen visade;

II. beträffande trafikregler m. m.:

av fru *Svensson*, som dock ej antytt sin mening.

Den av herrar *Edström* och *Jönsson* i Jämtlands Sikås avgivna reservationen innebar, att utskottets yttrande beträffande körkortsgivningen skulle, såvitt anginge motionerna I: 339 och II: 437, utnyttas i följande uttalande:

»Under åberopande av det anförda föreslår utskottet — med bifall till motionerna I: 339 och II: 437 — dels att 32 § 2 mom. vägtrafikförordningen komplet-

**Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.**

teras med en bestämmelse om att körkort skall gälla som nybörjarkörkort under två år från dagen för utfärdandet, dels ock att i 35 § samma förordning införes stadgande av innebörd att i paragrafen nämnd skyldighet för polismyndighet och vissa befattningshavare att skyndsamt besluta om körkorts omhändertagande utsträcker till att avse jämväl fall där innehavare av nybörjarkörkort haft del i trafikolycka och det på sannolika skäl kan antagas att han varit vållande till olyckan samt att oaktsamheten ej varit ringa.»

Vid utlåtandet hade även fogats ett av herrar *Nils Elowsson, Nilsson* i Göteborg och *Johansson* i Södertälje samt fru *Svensson* avgivet särskilt yttrande i anslutning till vad utskottet anfört beträffande frågan om allmän hastighetsbegränsning.

**Herr EDSTRÖM (fp):**

Herr talman! Föreliggande proposition nr 69 är tyvärr ur flera synpunkter — jag måste säga det — ett halvverk, enär utredningsarbetet beträffande trafiksäkerheten hittills bedrivits så ensidigt, att man ej kunnat få något fast grepp om problemet. Första förutsättningen för effektiva åtgärder mot trafikdöden är nämligen vetenskaplig forskning och en grundlig utredning på grundval härav över orsakerna till det nuvarande dåliga trafiksäkerhetstillståndet på våra vägar. Men detta har departementschefen ej velat bekosta.

Trafikolycksfallen på våra vägar under åren 1955—1957 har enligt en nyligen av trafiksäkerhetsrådet publicerad utredning kostat *1 950 000 000 kronor* för samhället eller i det närmaste *600 kronor per motorfordon och år*. Denna kostnad stiger dessutom oavslåeligt år från år med bortåt 100 miljoner kronor på grund av den ökade trafikintensiteten. Dock vägrar departementschefen att anslå ens *en krona per år och motorfordon* till trafiksäkerhetsforskningen för att utröna olycksorsakerna samt klarlägga hur olyckorna bäst skall kunna bemötas — detta trots att stat och kommun årligen

förlorar cirka 100 miljoner kronor genom skattebortfall förorsakat av trafikolyckor. Jag har mycket svårt att förstå, att detta skulle vara en klok ekonomisk politik.

Man kan även säga, att detta ganska väl belyser den aktuella debatten om tro eller vetande. Människorna måste kunna hålla sig till något de tror på. Det verkar som om många nu har förlorat tron på Gud och i stället tror på Kungl. Maj:ts ministrar.

Just genom att vi vet så litet, har vi hittills fått nöja oss med diletterantmässiga och slumpvis verkande åtgärder och bestämmelser. Här föreliggande förslag med skärpning av den polisiära övervakningen och kontrollen samt skärpta straffbestämmelser har fortfarande denna karaktär. Jag måste därför tyvärr anmäla min stora skepsis gentemot att förslaget skulle kunna åstadkomma särskilt stora förbättringar av trafiksäkerhetsförhållandena. Det kan emellertid inte uteslutas att förslaget kan medföra någon förbättring, och därför måste man i stort tillstyrka det i brist på bättre. Man får sedan nära den förhoppningen, att den nu pågående Nordenstamska utredningen snart skall ge oss bättre förutsättningar för nästa steg, direkt eller indirekt.

När vi strängt bedömer de båda Mossbergiska utredningarna, får vi emellertid inte glömma, att i desamma dock finns flera goda analyser samt flera goda och väl motiverade förslag. Alla dessa har dock ej medtagits i propositionen. Ett sådant ej medtaget är förslaget om provisoriska körkort eller *nybörjarkörkort*, och jag är uppriktigt ledsen över att varken departementschefen eller utskottsmajoriteten velat biträda det förslaget.

Vad är det då som talar för en skärpt övervakning av de nya och oftast unga körkortsinnehavarna? I det Mossbergiska trafiksäkerhetsbetänkandets andra del finner vi detta klart analyserat, och i den i utskottet av herr Jönsson i Sikås och undertecknad avgivna reservationen har vi sammanfattat denna analys.

Ett sådant nybörjarkörkort skulle tjäna ej endast som ytterligare medel att

**Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.**

uppsåra olämpliga förare, utan främst verka som korrektiv mot två olycksfrämjande förhållanden, vilka i regel föreligger hos en ny körkortsinnehavare, nämligen bristande trafikvana och ungdom. Den Mossbergska utredningen har i kapitlet 5 klart och tydligt analyserat, att ovanan hos förarna är en framträdande olycksfaktor och att den sannolika förklaringen därtill är, att föraren ej förstår att anpassa sitt körsätt i förhållande till de olika slag av riskmoment, som kan uppstå i trafiken.

Utredningen har också i fjärde kapitlet klart analyserat och påvisat, att de unga förarna har högre frekvens av olyckor än äldre förare och att de ungas högre olycksfallsfrekvens ej kan förklaras endast av att de är ovana som förare, utan att den till väsentlig del beror på en åldersbetingad brist på förutseende och ansvar.

Ur trafiksäkerhetssynpunkt skulle det därför vara en mycket stor fördel, om man på lämpligt sätt kan motverka den benägenhet för olyckor, som följer av bristande körvana och ungdom. Man måste gentemot de nyblivna och särskilt de ungdomliga förarna ge eftertryck åt kravet på omsorg och varsamhet i trafiken.

Det är detta, som vi avsett med kravet på nybörjarkörkort. Detta skulle dels medföra att 32 § 2 mom. vägtrafikförordningen fick kompletteras med en bestämmelse om att körkort skall gälla som nybörjarkörkort under två år från dagen för utfärdandet — det skulle alltså inte behöva bli några administrativa svårigheter —, och dels att i 35 § samma förordning införes stadgande av innebörd, att i paragrafen nämnd skyldighet för polismyndighet och vissa befattningshavare att skidsamt besluta om körkorts omhändertagande utsträcker till att avse jämväl fall, där innehavare av nybörjarkörkort haft del i trafikolycka och det på sannolika skäl kan antagas att han varit vållande till olyckan samt att oaktsamheten ej varit ringa. Detta skulle enligt min uppfattning väsentligt minska antalet av de många olyckor, i vilka unga och ungdomliga körkortsin-

nehavare med sina nyförvärvade körkort tyvärr varit inblandade.

Med den motiveringen vill jag yrka bifall till den reservation beträffande körkortsgivningen, vilken avgivits av mig och herr Jönsson i Jämtlands Sikås.

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! Utöver vad som här sagts ifrån reservantens sida skulle jag endast vilja göra några personliga kommentarer till den utredning och den proposition, som föreligger till behandling.

Jag vill först framhålla, att det är med stor tacksamhet som jag noterat, att departementschefen inte i alla delar bönhört utredningsmannen. Jag vill erinra om att utskottet i sin motivering framhållit, att trafikolyckorna kan sägas vara beroende på tre faktorer, nämligen vägen, fordonet och föraren. Utredningsmannen har endast sysslat med den sista faktorn, föraren — det synes som om föraren, enligt utredningsmannens mening, helt är skulden till trafikolyckorna. Med utgångspunkt härifrån har utredningsmannen skärpt lagstiftningen på alla de punkter, som innefattas i utredningsuppdraget.

De slutsatser, som utredningsmannen kommit fram till, har emellertid inte kunnat accepteras av departementschefen i alla delar. En hel del av de önskemål, som utredningsmannen haft, har endast tillgodosetts i viss utsträckning. Ändock har en del önskemål tagits med i propositionen, vilka utskottet inte helt kunnat följa, och utredningen har således fått en ytterligare finputsning i utskottet.

Den som noga genomläser utskottets utlåtande skall finna, att den genomgående tonen är av det generösa slaget. Den är av fostrande art. Utskottet önskar, att man skall gå varligt fram när det gäller lagstiftningen på trafikens område. Vi har nämligen på detta område, som jag tidigare framhållit i riksdagen, fått en flora av lagparagrafer, där den ena paragrafen snart slår ihjäl vad den andra föreskriver. Det kan även vara

### Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.

förklarligt. När en större olycka händer på våra vägar har vi alltid fått uppleva en rad motioner, som vill förebygga liknande olyckor, och så har det resulterat i vissa ändringar i den föreliggande lagstiftningen.

Det är om dessa ting jag egentligen skulle vilja säga några ord. Jag vill framhålla en sak med hänvisning till stadgandet i 14 kap. 9 § strafflagen. Där föreskrives följande: »Är någon ouppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse vållande till annans död; dömes till fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, till böter, dock ej under tio dagsböter. Var vållandet synnerligen grovt; då må till straffarbete i högst två år dömas.»

Såvitt jag kan finna, har denna strafflagsparagraf varit förebilden till 1 § lagen om straff för vissa trafikbrott, när den en gång skrevs. Det heter där i första stycket: »Brister vägtrafikanter i den omsorg och varsamhet, som till förekommande av trafikolycka betingas av omständigheterna, och är ej oaktsamheten ringa, dömes för vårdslöshet i trafik till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.» Vidare föreskrives i andra stycket: »Där någon vid förande av bil, motorcykel, traktor eller motorredskap ådagalägger grov oaktsamhet eller visar uppenbar ligkiltighet för andra människors liv eller egendom, dömes för grov vårdslöshet i trafik till fängelse eller straffarbete i högst ett år.»

Jag kan inte se att det är något fel i sistnämnda paragrafs innebörd när det gäller trafikförseelser över huvud taget, ty såvitt jag förstår täcker denna bestämmelse i lagen om straff för vissa trafikbrott alla situationer som kan tänkas uppstå i trafiken.

Men utöver denna lag om straff för vissa trafikbrott kommer såsom ett komplement en hel rad av bestämmelser i vår vägtrafikförordning, och det gör att trafikbrottslagen många gånger kolliderar med vägtrafikförordningen.

Jag vill erinra om att vi i vägtrafikförordningen har bestämmelser om körkortindragning under olika tidslängd

allt efter brottets storlek. Bestämmelserna om körkortsindragning har ju utvædningsmannen och även statsrådet tänkt skulle skäras genom att indragningen skulle kunna utsträckas ytterligare ett år.

I detta sammanhang kan det vara anledning att erinra om skiljaktigheter, som uppstår vid tillämpningen av den av mig nämnda bestämmelsen i den allmänna strafflagen och trafikbrottslagen. Om någon ouppsåtligen enligt 14 kap. 9 § strafflagen vållar en annans död eller han döms för en trafikförseelse enligt 1 § lagen om straff för vissa trafikbrott, så följer för honom ett ytterligare pålägg, om han innehar körkort, nämligen indragning av detsamma. Det blir ett extra påbröd på straffet i förhållande till den, som inte har körkort men åndock kan ha varit upphov till ett likartat brott.

Jag vill understryka, att det finns ytterligare en skillnad. Den som dömts till frihetsstraff enligt den allmänna strafflagen har, när han har avtjänat sitt straff, alltid samhället att lita till. Han får alltid någon hjälp till arbetsanställning. Den yrkesförare, som fått sitt körkort indraget, kommer däremot i den situationen, att han under en längre eller kortare tid är förhindrad att utöva sitt yrke.

Eftersom herr statsrådet är här i dag, vill jag gärna påtala en händelse, som har inträffat helt nyligen. Det stod i förra veckan i tidningspressen, att fyra målsmän instämts till domstol för att deras pojkar trimmat sina mopeder, varigenom de kunnat överskrida den högsta tillåtna hastigheten. Dessa målsmän dömdes till 15 dagsböter, medan pojkarna fick 60 dagsböter. Av tidningsreferaten framgick — och det är det jag vill fästa statsrådets uppmärksamhet på — att åklagaren hade yrkat och att i domen, som fallit, hade föreskrivits, att dessa pojkar under två år icke skulle få möjlighet att förvärva körkort med hänsyn till de regler om lämplighetsintyg, som vi skall besluta om först i dag.

Jag tycker ju att våra åklagar- och domstolsmyndigheter väl får lugna sig



**Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.**

och inte tillämpa lagbestämmelser, förändra de är beslutade av riksdagen. Jag förstår inte med vilken rätt man grundar sina yrkanden på en lag, som icke är antagen. Det kan väl inte vara rimligt, att våra åklagarmyndigheter har möjlighet att åberopa en icke antagen lag, såsom det av tidningsreferatet att döma gått till i detta fall. Jag utgår från att herr statsrådet ägnar den frågan uppmärksamhet, ty det kan sluta med både det ena och det andra om det är så att man skall kunna sätta sig över lagen.

Herr talman! Det fälldes några kloka ord i onsdagens debatt om agan. Bl. a. sades, att det inte alltid är eleven som har skulden till dåligt uppträdande, utan att felet också kan ligga hos läraren. Jag skulle vilja överföra detta resonemang till trafikens område och säga, att det inte alltid är bilföraren som syndar, även om han hittills fått vara syndabocken och dömts av allmänna opinionen.

Jag skulle vilja understryka herr Edströms uttalande, att vad vi framför allt behöver är en utredning, som tar sikte på de verkliga orsakerna till våra trafikolyckor. Det kan vara mångahanda ting — feldosserade vägar, farliga vägkorsningar eller en så enkel sak som ett träd med så olycklig placering, att det undan för undan, år efter år orsakar dödsolyckor. Enligt mitt sätt att se är det sådana ting vi kanske särskilt bör ägna uppmärksamhet för att bringa ned antalet dödsolyckor.

Däremot tror jag inte att vi är särskilt betjänta av sådana utredningar som den senaste, förut här behandlade. Vi måste gå djupare in på problemet, om vi skall komma till rätta med de brister som man anser finnas på trafikens område. Framför allt tror jag att det är nyttigt och nödvändigt, att vi lyssnar något mer på våra läkare, som vecka efter vecka får in alla de olycksfall som inträffat i trafiken och som gång efter annan kan konstatera att orsakerna till dessa olyckor är likartade. Låt oss ta en ordentlig diskussion just med de yrkesmän, som läkarna på detta område är, om alla de olika trafikolycksfallen. Låt oss lyssna till dem

och försöka att i samråd med dem komma till rätta med en del av de problem, som just nu vållar så mycket bryderi på trafikens område.

Jag har ingenting att erinra mot andra lagutskottets här föreliggande utlåtande. Jag uttrycker ännu en gång tacksamhet till statsrådet för att han sovrat utredningsmannens förslag så kraftigt som han gjort, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

**Herr LUNDSTRÖM (fp):**

Herr talman! Tillsammans med några andra ledamöter har jag väckt en motion som innefattar förslag till en del ändringar i regeringsförslaget. Utskottet har inte velat vara med om dessa förändringar utan finner vad regeringen föreslagit fullt tillfredsställande. Jag skall inte tynga kammarens protokoll med att kommentera mer än ett par av de olika avsnitt, där vi i motionen påyrkat en annan utformning.

Det första gäller lämplighetsintyget. Motionärerna har där uttalat farhågor för konsekvenserna av den vidgade förundersökning, som ju skall äga rum. Enligt förslaget skall förundersökningen i princip omfatta allt, som det kan vara av vikt för körkortsmyndigheten att känna till, och undersökningen skall gå tillbaka i tiden utan någon som helst begränsning. Denna rigorösa undersökning skall gälla varje körkortssökande person, oavsett om vederbörande är känd som en mycket skötsam och anmärkningsfri person eller inte. Om lagens bokstav skall följas till punkt och pricka, måste det leda till att arbetsbelastningen för den kontrollerande myndigheten blir oerhörd. Likaså föreligger stora risker för att oförvitliga människor blir utsatta för en närgången granskning, som inte har någon annan uppgift att fylla än att lagens bokstav blir åttlydd.

Motionärerna anser att grundprincipen vid lämplighetsprövning bör vara, att en person, som vid kontroll enligt nu gällande regler befinnes lämplig att erhålla körkort, skall få lämplighetsintyg utan att den rigorösa undersökning sätts

### Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.

i gång som lagförslaget föreskriver. Vidare anser vi att en mer omfattande undersökning bör företagas endast när vid den preliminära undersökningen omständigheter framkommer, som påfordrar en fortsatt granskning. Den arbetskraft, som skulle bindas av det omfattande utredningsarbete, som enligt lagförslaget måste bli nödvändigt, borde i stället frigöras och användas för den långt mer betydelsefulla eftergranskningen av körkortsinnehavaren. Vi motionärer anser det vara synnerligen betydelsefullt att den fortlöpande kontroll av förarnas lämplighet, som i propositionen föreslagits, blir så effektiv som möjligt.

Det andra avsnitt, som jag vill ägna några ord, gäller farten vid järnvägs-korsningar. Utskottet avstyrker förslaget om en absolut hastighetsgräns av 30 km i timmen, på den grunden att hastighetsbegränsningsskyltar skulle erfordras vid alla korsningar. Uppsättande av skyltar är emellertid icke nödvändigt för att bekantgöra en i vägtrafikförordningen införd generell regel — det finns ju för närvarande ett stort antal sådana bestämmelser som tillämpas utan att skyltar är uppsatta. Jag tänker exempelvis på förbudet att stanna eller parkera inom ett avstånd av 30 meter från järnvägs-korsning, förbudet att stanna eller parkera före eller på övergångsställe för gående, förbudet mot omkörning vid väg-korsning eller övergångsställe, o. s. v. Redan nu gäller för övrigt regeln, att fordons hastighet 50 meter före järnvägs-korsning inte bör överstiga 40 km i timmen. Respekten för den regeln kan upprätthållas utan att skyltar finns uppsatta. En lagändring enligt motionärernas förslag påfordrar följaktligen icke någon kompletterande uppsättning av vägmärken.

Å andra sidan måste det konstateras, att förhållandena vid järnvägs-korsningarna är sådana att någon ändring måste komma till stånd. Katastrofer inträffar med ganska korta mellanrum och kräver stora offer av människor och material. Om det skulle anses vara lämpligt att uppsätta hastighetsbegränsningsskyltar som ytterligare varningsåtgärd, så måste

ju kostnaden för sådana vara ringa i jämförelse med den nytta och ökade säkerhet, som utan tvivel står att vinna.

Syftemålet med motionärernas förslag, att hastighetsgränsen vid järnvägs-korsningar skulle sättas till 30 km, är naturligtvis, att föraren skall kunna fullt behärska vagnen. För närvarande stadgas, som jag nämnde, att hastigheten bör vara högst 40 km. Mot den bestämmelsen anmärker vi, att den inte är tvingande, vilket vi anser borde vara fallet. Med en fart av 40 km behöver vanliga treväxlade bilar inte växlas ned från högsta växeln. För att så skall ske, är det nödvändigt att en lägre hastighet fastställs, och vi har i det avseendet föreslagit 30 km. Genom att bilen då kommer att framföras på lägre växel, behärskas den på ett annat sätt. Den kan med mindre risk för motorstopp accelerera och med större säkerhet stannas snabbt.

Denna ökade säkerhet vid passerande av järnvägs-korsningar förefaller så önskvärd, att det efter årets negativa behandling av förslaget är sannolikt att detsamma återkommer i riksdagen ett annat år.

Jag kan inte heller underlåta att understryka, att man blir ännu mer angelägen om att åstadkomma en ändring i gällande bestämmelser beträffande järnvägs-korsningar, när man — som jag gjorde häromdagen — i tidningen kunde läsa om ett rättsfall, som klaggjorde att vägtrafikanterna inte är skyddade vid järnvägs-korsning, om de förlitar sig på uppsatta säkerhetsanordningar, som på grund av funktionsfel eller järnvägs-personalens försummelse inte är tillförlitliga. Skulden drabbar i alla fall bilföraren — åtminstone delvis. Den händelsen framhäver enligt min uppfattning synnerligen starkt vikten av skärpta trafikregler beträffande järnvägs-korsningar.

Jag vill sluta med, herr talman, att i likhet med tidigare talare djupt beklaga, att trafikforskningen inte fått den plats den rätteligen borde ha. För att man skall nå dit behövs tydligen ytterligare olyckor och ytterligare offer. Det är något som borde vara onödigt, och det borde vara riksdagen angeläget att

## Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.

snarast möjligt åstadkomma en förändring.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Det har varit ett genomgående drag både i propositionen och i de motioner, som väckts i samband med den, att man velat åstadkomma de bästa möjliga och säkraste trafikförhållanden i vårt land, som man över huvud taget kan åvägabrinda. När man i utskottet har granskat de olika förslagen har man emellertid sagt sig, att även om man inte kan gilla alla förslag, så har man i allmänhet ändå inte velat motsätta sig det som motionärerna eller departementschefen har föreslagit, såvida det inte funnits alldeles särskilda skäl för det. Sådana skäl har nog funnits i de fall, då utskottet avstyrkt dels vissa av de förslag, som departementschefen lagt fram, dels också de flesta av motionerna.

Jag skall inte ta upp frågan i dess helhet till behandling, ty det skulle ta alltför lång tid, utan jag skall nöja mig med att med några få ord behandla den reservation, som är knuten till utskottsutlåtandet. Den avser, som kammarens ledamöter hört, att ett körkort skall under de två första åren det gäller betraktas som ett nybörjarkort. Om vederbörande innehavare av ett sådant körkort råkar ut för ett missöde av ett eller annat slag, skall detta tas till intäkt för att vederbörande underkastas särskild granskning huruvida han är lämplig att i fortsättningen föra motorfordon.

Utskottet har inte trott att effekten av en sådan åtgärd skulle bli särskilt stor. Det utfärdas ju bortåt 200 000 nya körkort varje år. Det betyder att åtminstone en icke ringa del av dessa körkortsinnehavare inte kommer att köra bil under två, tre eller flera års tid framöver. Alla de, som inte kört bil under denna tid, får väl betraktas som ännu farligare när de kommer ut i trafiken än de som börjar köra bil omedelbart och kanhända råkar ut för ett missöde. Det har man inte ansett i och för sig böra kvalificera — om jag får uttrycka det så — för att vederbörande skulle underkastas en särskild prövning eller

betraktas som särskilt misstänkt i trafiken, utan man får i stället utgå från att den, som råkat ut för ett missöde, är av den läggningen att han tar rättelse av en så bitter erfarenhet. Man har inte heller inom utskottet ansett, att man redan från början borde begåva körkortsinnehavare med det mindrevärdeskomplex, som han otvivelaktigt skulle få, om han så att säga skulle gå på prov under en tid av två år.

När det sedan gäller kontrollen av dessa förare och indragningen av körkortet vill reservanterna, att detta skulle läggas i polismyndigheternas händer. Utskottet tycker att detta är en alltför stor risk, ty det skulle kunna leda inte bara till olika praxis inom olika delar av landet utan också till godtycke, som inte kan anses vidare lämpligt i detta sammanhang. Detta är anledningen till att utskottet inte velat gå med på förslaget.

Vad sedan gäller herr Lundströms invändningar på ett par av de punkter, där vi inom utskottet inte heller har ansett oss kunna gå honom till mötes, har departementschefen velat åstadkomma en bättre förarutbildning, men också ett urval av förarna genom att redan från början få deras lämplighet uttrönt. Utskottet har för sin del funnit att det är en god utgångspunkt att göra klart för sig, vilka förutsättningar en person har att bli en god förare, och då har man inte velat nöja sig bara med det hittillsvarande nykterhetsintyget och det lämplighetsintyg, som vederbörande polismyndighet utfärdar, utan man har ansett att om det i ett speciellt fall finns anledning att undersöka vederbörandes meritlista längre tid tillbaka än två år, så skall polismyndigheten också kunna göra detta. Det innebär inte — såsom herr Lundström framställde saken — att var och en skulle underkastas en sådan rigorös granskning, utan det innebär endast, att om det finns anledning att göra en sådan undersökning, skall inte myndigheten längre vara bunden av tvåårsgränsen utan kunna gå längre tillbaka. Detta tycker vi nog är riktigt.

**Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.**

Bekymmer för att polisens arbetskraft inte skall räcka till har däremot andra motionärer inte haft, när de framställt krav på att polisen skulle göra en mängd arbete. Men utskottet har tänkt sig att den egentliga trafikkontrollerande polisen inte skulle behöva betungas med arbetet att undersöka lämpligheten hos förarna, utan detta arbete skulle kunna överlämnas åt annan arbetskraft; det finns också sådan på polisstationerna, t. ex. äldre arbetskraft eller partiellt arbetsföra. Det finns alltså arbetskraft som kan göra detta utan att kontrollen behöver bli eftersatt.

När det gäller förslaget till hastighetsbegränsning vid järnvägs korsningarna misstänker jag, att motionären i huvudsak har tänkt på korsningarna ute på landsbygden. Men om vi talar om järnvägs korsningar får vi också tänka på förhållandena i städerna. Där kan det på en trafikled vara mer än en järnvägs korsning, och en begränsning av hastigheten till 30 km vid korsningarna skulle naturligtvis kunna stoppa upp trafiken på ett sätt som inte vore lyckligt. Jag tror för min del inte heller, att det är så mycket vunnet med en sådan bestämmelse, när vi nu redan har en gräns på 40 km. Det visar sig många gånger att det inte ens hjälper med att stanna framför en järnvägs korsning, utan att detta kan vara förenat med ännu större risker för motorstopp och att säkerheten vid järnvägs korsningar i ett plan inte kan befrämjas på annat sätt än genom uppmärksamhet från förarnas sida. Det finns förare, som anser att det säkraste sättet är att passera en järnvägs korsning med 100 kilometers hastighet eller ännu högre hastigheter — jag delar givetvis inte den uppfattningen, men det finns de som anser att det ligger något i detta.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NYSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att beröra de problem, som herr Edström m. fl. har brottats med här ti-

digare i sina inlägg. Jag har begärt ordet för att något beröra andra lagutskottets utlåtande och motivering i vad avser trafikregler m. m.

Nämnas bör då att i motionerna nr 341 i denna kammare och 433 i andra kammaren har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 69 måtte uttala sig för att 60 § 2 mom. vägtrafikförordningen tillföres ett nytt stycke av huvudsakligen rådgivande karaktär med bl. a. en rekommendation till fotgängare att bära anordningar av reflexväv eller dylikt för att därigenom bli bättre synliga för andra trafikanter och skydda sig i trafiken. Andra lagutskottet har emellertid hemställt, att motionerna inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Mot denna hemställan har jag egentligen ingen erinran, därför att jag blivit medveten om svårigheten att i vägtrafikförordningen inta bestämmelser av den karaktär, som i motionerna föreslagits. Uppfattningen härom har jag erhållit genom vad som anförts i utskottets utlåtande. Efter vad jag nu förstär kan man alltså ifrågasätta, huruvida det kan anses vara lämpligt att i en vägtrafikförordning inta något som innebär en information eller något som gäller en rekommendation eller vad som helst av rådgivande karaktär.

Jag har också kunnat konstatera, att utskottets skrivning, som föregår utskottets hemställan, på denna punkt är välvillig. Utskottet poängterar särskilt i sin skrivning, att dess ställningstagande inte på något sätt innebär att utskottet skulle anse, att sådana åtgärder från fotgängarnas sida, som motionärerna avsett, icke skulle vara välmotiverade och till gagn för trafiksäkerheten. Utskottet har i stället kraftigt understrukit angelägenheten av att gående på olika sätt bör underlätta för andra trafikanter att upptäcka dem under mörker. Dock anser utskottet att problemet i stället bör lösas genom propaganda och upplysningsverksamhet. Man skall gå varsamt fram, nämnde herr Svensson bland annat i sitt inlägg, när det gäller föreskrifter på trafikregleringens område, och det kanske är riktigt.

**Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.**

Det är just detta senare, frågan om problemets lösning genom propaganda, som har varit upphovet till motionerna i denna fråga. Motionärerna har utgått från att man främst måste lita till ökad upplysningsverksamhet, om det skall bli möjligt att reducera antalet påkörningsolyckor under mörker. Dessa olyckor, som är påfallande många till antalet, drabbar i hög grad de mest oskyddade i trafiken, nämligen gångtrafikanterna och cyklister. Antalet dödsoffer i trafiken måste anses anmärkningsvärt stort. Statistiken säger oss att av 889 dödade i trafiken under år 1957 var 110 offer för den s. k. mörkerdöden mot 57 under år 1956. Vi kan alltså märka en alltmer stigande tendens härvidlag.

Jag vill framhålla, herr talman, att upphovet till motionerna i denna fråga är att söka i ett uttalande av 1953 års trafiksäkerhetsutredning, som bland annat betonat, att det är av stor betydelse för en upplysningsverksamhet på detta område att kunna hänvisa till gällande föreskrifter i vägtrafikförordningen. Andra lagutskottet anser det emellertid inte för närvarande vara lämpligt att i förordningen införa en bestämmelse av rådgivande karaktär i enlighet med vårt förslag. Denna fråga får alltså bida sin tid.

Jag hemställer sålunda, herr talman, inte om bifall till motionerna, därför att jag inte vill riskera ett avslag av denna kammare. Det är bättre, tycker jag, att låta vägen stå öppen. Kanske framtiden sedermera kan ge lämpliga tips för en lösning av problemet. Jag vädjar till departementschefen att något närmare titta på bland annat dessa frågor på trafiksäkerhetsområdet.

Jag har, herr talman, inget yrkande.

**Herr statsrådet SKOGLUND:**

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten med många ord, men jag har ett behov att till andra lagutskottet få framföra mitt erkännande för det sätt, varpå utskottet har handlagt den proposition som vi just nu diskuterar. Jag vill därför för min del förorda, att kammaren bifaller utskottets förslag.

När jag ändå har ordet, är det något som jag skulle vilja resonera med herr Edström om. Jag vet inte om jag missuppfattade honom — jag reserverar mig för det — men jag tyckte att han uttryckte sig så att handläggningen av det Mossbergska förslaget, sådant det möter i propositionen, var »dilettantmässig». Det är i så fall en anmärkning som drabbar inte bara departementschefen, utan också andra lagutskottet och herr Edström själv, som ju på nästan alla punkter biträtt propositionen så som den utformats. Jag tror följaktligen att herr Edström, om han uttryckte sig på det sättet, i fortsättningen skall vara litet mera försiktig i sin betygsättning innan han piruetterar i slika sammanhang.

**Herr EDSTRÖM (fp):**

Herr talman! Herr statsrådet har kanske i någon mån missuppfattat vad jag sade. För att belysa det vill jag understryka en sak: vi är alla överens om att trafiksäkerhetstillståndet på våra vägar för närvarande är dåligt. När samhällets kostnader på grund av trafikolycksfall har stigit till någonting mellan 700 och 800 miljoner kronor om året, så måste detta konstaterande ske. Att trafiksäkerheten är dålig, beror på att de åtgärder, som har vitagits, gjorts på ett dilettantmässigt och slumpartat sätt, därför att de inte fotats på grundlig vetenskaplig utredning. Utan en sådan utredning kan man aldrig få tillfredsställande lösning och inte heller ett svar på grundproblemen.

Vi kan ju fortsätta att försöka, men det har tyvärr visat sig, att många av de åtgärder, vi vidtagit, verkat slumpmässigt, just därför att vi inte har verklig grund, på vilken vi kan bygga. Det är denna grund jag efterlyser. Vi kan inte få sådan grund, om vi inte får grundlig trafiksäkerhetsforskning i landet. Det är förutsättningen för att vi över huvud taget skall få ett grepp på detta allvarliga problem.

**Herr statsrådet SKOGLUND:**

Herr talman! Herr Edström försökte nu presentera en modifiering av sitt ti-

### Ang. ändringar i vägtrafikförordningen m. m.

digare uttalande. Han sade, att förslaget var diletantmässigt utformat, framför allt ur vetenskaplig synpunkt. Men, herr Edström, det kan väl ändå inte vara så att utarbetandet av vägtrafikförordningen är ett laboratoriearbete. Och riksdagen kan väl inte heller bestå av bara do-center.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag hänvisar till det gamla romarspråket: *nemo repente fuit turpissimus* — ingen blir med ens alltigenom dålig. Men om man fortsätter att bygga utan god grund, blir allt småningom sämre och sämre.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av de därunder förekomna yrkandena särskilda propositioner komme att framställas dels angående utskottets i det nu föredragna utlåtandet gjorda yttrande under punkten A beträffande körkortsgivningen, dels angående utskottets yttrande under punkten A i övrigt, dels ock angående varje punkt av utskottets hemställan.

Därefter gjordes propositioner, först på godkännande av utskottets yttrande under punkten A beträffande körkortsgivningen samt vidare därpå att utskottets yttrande i denna del skulle godkännas med den ändring, som förordats i den av herrar Edström och Jönsson i Jämtlands Sikås därom anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera godkändes på gjord proposition utskottets yttrande i övrigt under punkten A.

På gjord proposition bifölls härefter utskottets hemställan i punkten A, i vad den ej kunde anses besvarad genom kammarrens föregående beslut.

Slutligen bifölls på särskilda propositioner vad utskottet i punkterna B och C hemställt.

På framställning av herr talmannen beslöts, att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett annat sammanträde.

Anmälades och bordlades

sammansatta stats- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 angående byggnadsforskningsavgift, m. m. dels ock i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m.;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 och 16 §§ förordningen den 6 juni 1929 (nr 129) angående Svenska skeppshypotekskassan;

nr 25, i anledning av väckta motioner om utredning angående småföretagens och jordbrukets kapitalproblem m. m.; samt

nr 26, i anledning av väckta motioner angående småföretagsamhetens lokalfrågor; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Odlings- och byggnads hjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om resandes rätt att fritt införa jordbruksregleringsvaror jämte i ämnet väckta motioner;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Fiskerilänefonden jämte i ämnet väckta motioner;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m., såvitt avser Näs I i Göteborgs och Bohus län m. fl. fastigheter; samt

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 192, i anledning av motioner om uttagande av särskilda avgifter vid exploatering av grus- och stentäkter; samt

nr 207, i anledning av motioner om upphävande av jordförvärvslagen m. m.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 417, av herr *Berg, Gunnar*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret;

nr 418, av herr *Dahl* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående

vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret;

nr 419, av herr *Domö* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret;

nr 420, av herr *Spetz* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vattenvårdens organisation m. m.;

nr 421, av herr *Ewerlöf* m. fl., om ändring i gällande bestämmelser rörande reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m.; samt

nr 422, av herrar *Lindblom* och *Boman*, angående genomförande av en prisrabattering av socker, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 17.42.

In fidem

*Fritz af Petersens*

## Lördagen den 19 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 208, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag för budgetåret 1958/59 till avlöningar, omkostnader och utrustning vid lantbruksnämnderna jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 209, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medel för år 1958 till bostadslån åt domänverkets fast anställda skogsarbetare, m. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 417, av herr *Berg, Gunnar*, m. fl.,

nr 418, av herr *Dahl* m. fl., och

nr 419, av herr *Domö* m. fl.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 420, av herr *Spetz* m. fl.,

nr 421, av herr *Ewerlöf* m. fl., samt

nr 422, av herrar *Lindblom* och *Boman*.

Föredrogos och bordlades ånyo sammansatta stats- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1, bankoutskottets utlåtanden nr 23—26 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 16, 18 och 22—24.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till inredning och utrustning av nya lokaler vid universitetet och karolinska institutet;

nr 94, i anledning av väckta motioner om utredning rörande byggandet av en ny kanalled mellan Vänersborg och Uddevalla;

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för att avhjälpa platsbristen inom fångvårdens ungdomsrådjong jämte i ämnet väckta motioner;

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal om häkteslokaler i Örebro;

nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till arbetsmarknadsstyrelsen och den offentliga arbetsförmedlingen jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 98, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln gjorda framställning rörande anslag för budgetåret 1958/59 till Vissa kostnader i anledning av allmänna val jämte i ämnet väckt motion;

nr 99, i anledning av riksdagens år 1957 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, i vad berättelsen avser kammarkollegiet;

nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till reglering av tomtförhållandena å den s. k. Drottningholmsholmsmalmen i Lovö socken av Stockholms län;

nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; och

nr 102, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 43, i anledning av väckta motioner om restitution av skatt å bensin, som användes vid drift av truckar och traktorer i sågverksdriftens brädgårdar;

nr 44, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till tullrestitution för varvsindustrien; och

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

trejde lagutskottets utlåtande nr 20, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

särskilda utskottets utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

---

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.02.

In fidem

*Fritz af Petersens.*